

A SZÁDELŐI VÖLGYBŐL. — A VÖLGY KEZDETE SZÁDELŐ FELŐL.

rásnyira van, ám a turisták száma mégsem igen szaporodott. A Keleti Kárpátgyógyintézet által vezetett vendégekönnyvből tudjuk, hogy évente 500—600 turistánál több nem fordul itt meg. *Markó Miklós.*

PÁRISI STRÓFÁK.

Susanne vándja.

Mit akarsz most? Mikor a lelked fáradt
S mélyén hamuvá szürkültek a vágyak
S az álmod csótkalán és könnytelen,
Mit akarsz most velem?

Miért hívtál? Miért vonszoltál magaddal
Csabító, bűgő, megejtő szavakkal,
S árván, kibűlten miért jössz felém,
Ha szeretni se tudsz?

Mért nem gondoltál arra: mi lesz holnap?
A csókjaidat miért pazaroltad
S árván, kibűlten miért jössz felém,
Te szomorú legény?

Lásd, én lángolón szerettelek volna,
Karodba hullva, kebledre omolva,
Tenéked adva minden csókomat,
Szép ifjúságomat.

De így... közénk áll eltékoztolt multad.
Mégyek, a merre mutatod az utat,
Hol csók, dal, féltés, könny és vágy terem —
És szerelem.

Paul, a festő.

Gyerekek, én az örült Paul vagyok.
Nem tetszik? Mit meredtek úgy reám?
Rumot. Veletek inni akarok...

Piktörök vagytok? Ezt már szeretem,
Én is az voltam. Álmodtam talán?
Dehogyan. Volt palettám és ecsetem.

És volt nekem egy lenhajó babám.
(Nézd csak a gyávát? Miért húzódsz tőlem?)
És elhagyott egy gyilkos éjszakán.

Tudjátok-e, hogy lenn lakik, a földben?
Máskor csókját is tűrte ajakán.
Én rája leszem. Gyerekek, megöltem...

Kerestem. Mondták: lenn van már a sírban.
És itt csináltam bolondot, fűk,
Utána mentem. Sirtam! Visszahívtam!

A sírokon megült az őszi kőd
Boszút állt rajtam a lenhajó lány,
A földet széttúrta és visszajött.

A csontjain halotti lepedő,
Aranyhaja csapzott az aludt vértől —
Nászi nótát zúgott a temető.

S azt mondta, hogy csak engem szeretett
És azt mondta, hogy mást sohase csókol —
— Hátha igazat beszélt, gyerekek? ... *Farkas Imre.*

HÓDOLAT A HALÁLNAK.

Mi fáradottak, búcsuzók, szegények,
A háborúknak holdas éjjelén
Halottas ingekben megyünk elébed.

Mi nem várjuk, míg ránk csap a karod,
Minket nem áztat maszlagos remény,
Mi is akarjuk, mert te akarod.

Szívünk oly gyáva s mégis büszke hős,
Karunk oly gyenge és mégis erős,
Égő szemünkbe árnyak árnya van,
Földnek szegett fejünk sisaktalan:
Így ballagunk aholt rónákon át,
Halálra szánt római katonák.

Hiába hívják néma seregünk,
Fekete lobogók a földre csügged,
Ennen-kezünk vet puha sírt nekünk
S lábadozok rajtuk csorba fegyverünket. *Kosztolányi Dezso.*

ARTABÁN MIHÁLY ÉS A VASÁRNAP.

Elbeszélés.

Irtó Cholnoky Viktor.

Nagyvárosokra a téli vasárnap délutánja valami olyan unalmalom fekszik rá, a mit legjobban lehetne hasonlítani az ólomhoz, ha az ólom a szürkesége, nehézsége és ellenszenves tapintata mellé még nyúlós és nyirkos is volna. Nem lehet kikerülni az unalmát sem otthon, sem az utcán, sem a kávéházban, mert az idegeinkbe beraktározódott sok ezer éves ünnepzés megakadályozza a legelfogulatlanabb, legnyugodtabb temperamentumu embert is abban, hogy olyan napnak érezze a vasárnapot is, mint a boldogabb hétköznapokat.

Minden kifordul a sarkából, hazulról a cseléd mulhatatlanul elmegy a kimenőjére még akkor is, ha úgy csikorog a hideg, hogy a farkasok a kapu előtt ásitoznak ébségükben. Így azután a szobák félig fűtve maradnak, a lámpás kanóca feketébb a koromtól, mint a te lelked a dühtől és a véletlenül kifogyó cigaretted, mehetsz le magad, ha sánta is a

lábad, hogy a kávéházban vegyél, ha kapsz. A kávéház, — no az teljesen magánkézben van. Ha belépsz az ajtaján, úgy érzed magadat, mint az ősegyiptomiak érezhették a hükszok betörésének az idején. A rendes sarokasztal mellett hihetetlen bajszu férfiak és lehetetlen kalapu nők ülnek, hogy szeretnél felsőhajítani: «Öröködbe Uram, pogányok jöttek és megfertőztették szent törzsaszatad.»

Laád Bulcsu doktornak, a kitűnő fiziológusnak és ideggyógyosnak a rendes asztaltársasága úgy akart kifogni a vasárnap délután borzalmán, hogy ilyenkorra a rendes kávéházukból átköltöztek egy józsefvárosi kicsiny kis koresma különszobájába, a hol csak a pörköltnek a délutánra édessé váló szaga, az ivóból behangzó grammofon muzsikája, meg a Juci fehér köténye beszéltek a vasárnapról.

Azaz dehogyan is. A vasárnap boldog pihenő órái előtt nincs menekülés sehova, az egy napos felfordulás tudata, érzése belopózkodik talán még a börtönök mélyébe is, hogy súlyosabb tegye a rabok szenvedéseit. Nemcsak a pörköltszag, nemcsak a grammofon, nem pusztán a Juci köténye beszéltek a vasárnapról, a társaság is arról beszélt. Emil kellemetlen vonatkozásokban emlegette Mózes öt könyvének azt a részét, a hol a hetedik nap megszenteléséről van szó, Sándor fantasztikus ideákkal állt elő, hogy mégis csak le lehetne valahogyan győzni a vasárnapot, Pista pedig ivott megvizsgálhatatlanul. Maga a doktor egy ideig csak szólanul pödörgette idegesen a bajuszát, míg végre megszólalt:

— Semmit sem tudtok a vasárnapról. Az egyetlen ember, a ki igazán átértette, a ki az egész idegrendszerével, hogy úgy mondjam a teljes lelkével kapiskálta, az az én praxisomban az öreg Artabán Mihály volt.

— Artabán Mihály? — kérdezett közbe Sándor. — A neve ismerős.

— Hogyne, — felelte Bulcsu doktor, — sokat emlegették a lapok is, afrikautazó volt. — Te, — szólt közbe Pista kedves hangon, — hallgass nekem az afrikautazókkal, mert...

— Mert azok is úgy hazudnak, akár csak egy sarkutató, tudom, — folytatta Bulcsu doktor. — De ebben az esetben, a mit, ha akarjátok, elmondok, az öreg Miska bizony nem hazudott.

Természetesen akarták hallani. Hiszen Laád doktor olyan ritkán vállalkozott hosszabb beszédre, hogy a társainak még a vasárnap is hétköznapra ünnepiesedett a vállalkozására. A doktor letépte az Agusta de Oro szalagját, rágyújtott, kemény körvonalt, sárga füstöt lövellt bele a levegőbe, aztán elkezdett beszélni:

— Az öreg Artabán régi ismerősöm volt, excentrikus, izgatott, nagyon eredeti ember, a ki először azért ment ki Afrikába, mert itt nálunk megjelentek azok a felirások, a melyek szerint «a lábakkal lépni tilos.» Azt mondta, hogy a hol ezt még ki kell írni és a hol ezt így írják ki, ott ő nem marad. Inkább meg is bántuk és a darfur-négek közé. El is utazott, Ugandán keresztül fel a Kilima-Ndsáró oldalára, a hol már nem röpök a czece légy, de még elég kiadós a vadászat. Itt történt vele, hogy egyszer cserkészés közben hiéna a bokájába harapott. Az afrikai nap alatt fene hamar evesedik minden seb s azért az öreg Miska jónak látta hazajönni. Itthon meg is gyógyult szépen, az egész dolog nem volt komoly, legfeljebb annyi, mint egy nagyobb kutyaharapás.

Ez után a kalandja után vagy öt esztendeig nem hallottam róla semmit. Akkor egyszer csak eljött hozzám, de én megijedtem tőle, olyan riadt volt a különben mindig szatirikus vonalakban nyugvó arca. Körülnézett a szobámban azzal a gyanakvó tekintettel, a mi tüstént elárulja a neurastheniát, aztán megkapaszkodott az asztal sarkában. Oda ugrottam hozzá, nehogy elesse, de mivel mindenféle idegbetegségnél elsőrendűen fontos a beteg csüggedtségének az elhagyása, jókedvű hangon kiáltottam rá:

— Szervusz öreg! No mi az? Meleg van egy kicsit itt benn, attól szédültél el. — Tompa, szinte kiserített hangon felelte: — Nem, nem... a hiéna... — A hiéna? — kérdeztem és erőltetni kel-

lett a fejemet, hogy visszaemlékezek az öt esztendő történetére.

— Igen, a hiéna, — mondta és karosszékre ült, tenyerébe hajtva a halántékát.

Kikérdeztem, megvizsgáltam apróra és mondtam nektek, hogy a legérdekesebb betegség-tünetek egyikének a kezdődő, de könyörtelenül fejlődő stádiumát állapítottam meg nála. (Laád Bulcsu doktor, a ki mégis csak jobb orvos volt, mint elbeszélő, itt nem állhatta meg, kiadta idő előtt a pointeet. Hanyagotva a szemét, a szakértő-gyönyörűség félmosolygásával mondta):

— Az agorafóbiát.

— Hogyan? A tértől való iszonyodást? — kiáltott fel Sándor. — És a hiénaharapástól? Bulcsu doktor legyintett a kezével, úgy folytatta:

— Fenét a hiénaharapástól. De az ideg-beteg ember mindig elveszi szeme elől az okokat igazi okát... ez sokszor nagy szerencse is... és máshol, az élete valami nagy, vagy frappáns eseményében keresi a megokolást. Megvizsgáltam az öregnek a lábát, a harapás ideálisan be volt gyógyulva. Sem az izmok nem torzulnak el utána, sem a mozgató-idegeinek nem lett tőle baja. Semmi infiltráció, a csonthártyát sem bántotta a hiéna foga és az öreg mégis a következőket panaszkolta el nekem:

Ment a minap a Kossuth-utcán és nézte az asszonyokat. A mikor tavaszodni kezdett, akkor mindig nagyon tetszettek a szegény öreg kújonknak az asszonyok. Egyszerre valahol a Neruda előtt azt érezte, hogy kicsiszott alóla a fellába. Az a bal bokája, a melybe valaha beleharapott a fenevad. A száraz, szürke aszfalton úgy megeszött, hogy — figyeljetelek csak, — egészen elszédült belé. Érzitek, értitek itt az ok és okozat tipikus összefüggését? Az öreg Miska nem azért szédült el, mert megeszött, hanem azért csúszott meg, mert elszédült. A baj épen egy embermagasságnival feljebb volt a bokájánál.

Ilyen esetben az igazi orvosnak természetesen tüstént készen kell lenni az úgynevezett középnyagarázattal. Elárulni semmit sem szabad és mégis nyomra kell vezetni a beteget. Megvizsgáltam az öregnek a szemét, bár előre tudtam mit találok, — retinitis centralis, középpontból kiinduló rezecharthyagyulladás, — aztán nagy vidáman mondtam neki:

— A hiénátát kitömheted Miska, hiszen a baj nem a lábában van, hanem a szemében. Egyszerre észbekapott és már logikusabban értetek meg, logikusabban, kezdte elmondani, hogy valóban a szemétől és nem a bokájától lehet a csuszamlása. Mert a villámos bolti-lámpások kigyulladására is reagál a lába. Csakugyan, — fedezte fel önmagát, — a hirtelen fényváltozás is megszedíti és akkor is kicsúszik a ballábalával. Sőt a mikor az elektromos kocsi vár a megállóhelynél és a mikor az összeképesen megáll, ő azt érzi, hogy csúszik, csúszik, most már mind a két lábával csúszik hátrafelé.

— Optikai csalódás mindez, öreg Miska, — mondtam neki. — Nem vagy már mai legény és romlik a szemed. Semmi hiéna, édes barátom, ne is gondoldj a lábaddal, majd írok neked a szemedre receptet.

Irtam neki valami nagyon győző collyriumot, meg egy kevés brómot is. Megnyugodva ment el az öreg, megint nem láttam vagy három hónapig. De tudtam, meg a kalendáriumba is feljegyezhettem volna, hogy akkor újra fog jelentkezni. Meg is jött. Fekete pápaszem volt az orrán, az ajtót reszketve csukta be maga után és csak akkor lett nyugodtabb, a mikor a szoba szük négyzetét áttekinthette, a butoraim nyugalmas, szeglet nélkül való arányai biztatóst adtak neki. És elpanaszolta, hogy most már nem hogy csúszik, hanem egyáltalán a pokol szenvedése neki az utcán járni. Mert szakadatlan a szédülése, az előtte tánczolja, hullámozva járó embersereg ijedelemmé fokozódó szédületeket okoz a fejében, azt érzi, hogy most mindjárt összeesik és hogy valamilyen mégis tudjon menni, a házakhoz lapul. De akkor meg elfogja az az érzés, hogy a házak rászakadnak és kimegy a gyalog-út másik oldalára, a fák mellé, ott néha megkapaszkodik valamelyik fába és elfogja lelkét a rettenet, mert érzi, hogy elesne külön-

A SZÁDELŐI VÖLGYBŐL. — A VÖLGY KEZDETE BARKA FELŐL.

ben és semmitől annyira nem fél, mint attól, hogy az utcán botránny, szenzációt, csődületet okozzon.

Sok vigasztalással és megint csak kevés brómmal bocsátottam útnak az öreget. Itt nincs segítség, mert beállt már a komplikáció is. A Miska nem mert, nem birt gyalog járni, leginkább otthon ül, ha meg mulhatatlanul kellett mennie valahová, akkor kocsin járt, vagy villámoson. Ezzel elmaradt az erős, szikár, de nagy izomenergiájú embernek a mindennapi szükséges mozgása és bekövetkezett a bélpangás, a gyomor renyhésege, főmök kis vértódlások az agyvelő felé, étvágytalanság.

Mit csinál ilyenkor az okos orvos? Ráfogja a másodosorbeli tünetekre az igazi okot és vizsgáló mosolygással mondja a páciensnek, hogy hiszen neki már orvosság sem kell, csupán valami jó, könnyen oldó hatású savanyú víz: málnási, vagy luhi is jó lesz...

... Laád Bulcsu doktor itt megállt az elbeszélésében, ledobta a kiégett szivarját és cigarettre gyújtott, mert a dohány nem szakadhatott ki a szájából. Pista sürgette meg a pohara mögül:

— Nos? Azután mi történt? Mi következik most?

A doktor nagyot fújt az ópiumos füstből, szinte el is szomorodott egy kicsit, bár az orvosok ritkán szomorodnak és azután szinte ünnepies hangon mondta:

— Azután következett a vasárnap. Délig aludtam az nap, — minden okos ember sokat alszik — és aludtam volna tovább is, ha fel nem kelt Stendhal, az inasom. Mellekesen jegyzem meg, hogy ezt az inast a valóságban Haráknak hívták, de miután én szeretem magamat szép nevekkel venni körül, ezért kieszottam neki a Beyle nevét. Tehát felkelt Stendhal és azt mondta:

— Az afrikai méltóságos úr van itt és az előszobában a falat tapogatja. — Mi a csodát csinál? — kérdeztem én még csak félig ébren. De aztán hamar kiment a szememből az álom... okos ember nehezen alszik el, de könnyen ébred... és rákiáltottam Stendhalra:

— Tüstént küldd be!

Artabán Mihály betámaszkodott a szobámba, a butoraimba kapaszkodva jött el az ágyamig, ott leroskadott a frissen vasalt ingemre, a mi oda volt készítve már váltásra az ágyam lábához:

— Segíts, orvos, ha van még segítség, segíts! — nyögte.

Kitápaszkodtam az ágyból és most már csak röviden beszélek. Az érverése rendes volt, de olyan halk, olyan tehetetlen, mint egy kilencvenévesztendős emberé, a homloka sápadt, a két szemén pedig látszott a befelé való fordultság, látszott az a tipikus kenyszer, hogy most már kénytelen folyton a saját orrahégyét nézni. Egészen rendben volt már. Főlöleges volt most már neki az orvosság-adás szimulálása is. De meg sem kellett szólítanom, magától kezdett el beszélni:

— Nem bírom tovább, segíts, ha még segítség van. Irtózatos, a mi történt velem.

Megtörtülte a homlokát és elmondta, a mit úgy is előre tudtam. Valami ilyesfélét:

— Már a múlt héten nem bírtam a Király-utczától átmenni a Deák-térre. Valami irtózatos félelem fogott el, hogy megroskadott bele az inam. Azután jött a többi. Klinkerrel kövezett átjáró udvaron kellett volna keresztül mennem és az apró négyzeteknek undorítóan biztos, csillogó mértani vonalai úgy megszedítettek, hogy többé nem bírtam, oda tántorodtam a bolti ablak üvegébe... Erre kész lett a botránny, a mitől annyira féltém, a mitől mindig féltém... De ezután jön még... Felkeltem ma és végig mentem a bezárt ajtajú körúton. És a boltok leeresztett ernyőjének a hullámzása elkezdett behullámlani a fejembe. Először csak a szememen keresztül éreztem valami vízszintes reszketést, aztán kitarult előttem az egész nagy, széles, kietlen körút. A hullámok elkezdtek a homlokomat verni, a szívemben feltámadt valami irtózatos elhagyottságnak az érzése. Emberek mentek végig ott az úton, azok is hullámlóztak és tánczoltatták a szememet... segíts, segíts... mert irtózatos kieltlenség ez, — nem bírok többé az utcán menni...

A beszedje alatt úgy, ahogy felöltözöktem, Haza kell vinni az öreget, azután holnap majd beszélhetünk valami szanatóriumról. Karonfogtam, biztattam, lementem az utcára. A déli vasárnap irtózatos ridegsége még engem is megszedített, pedig tudjátok, hogy nekem meg lehetősésem erős a koponyám. Az öreg Artabán Miska pedig megállt, a homlokához kapott és úgy sirta bele a kietlen, mindenféle csupa kő, csupa mervon vonal távolságokba:

— Jönnek a hullámok... Nézd, hogyan szakad le ott, annak a boltnak az ajtajáról a folytonosan vízszintes, elvetemedetlen vízszintes tájék. Mondd, — és úgy belemarkolt a karomba, hogy kék-zöld lett a foltya — hogyan lehet az, hogy az én szememben minden mértani vonal, minden függőleges és minden vízszintes a hullám gomolygásává válik. Nem is a szememben, hanem valahol itt följebb... itt a homlokodon... Nem merek, mem bírok átmenni az üres, zárt utcán.

Kocsiba kellett ültetnem, azon vittem el az «Üdvút» szanatóriumba, a hol másnap

A KLINGGASSE A JAKAB-TEMPLOM ALATT VEZETŐ BOLTÍVVEL.

már dühöngött, két hónapra rá pedig meghalt az öreg Artabán. Kergén, a fejét a falhoz verve, mint a beteg birka...

Laád Bulesu doktor itt abban hagyta az elbeszélését. Künn az ivóban is elhallgatott már a grammofon, a pörköltillat helyet adott a dohányfüstnek, a Juczi kötényén pedig megjelent a vacsora minden zamatos és színes cseppje. A bor mintha jobb izre kapott volna, a gázláng mintha jobban égett volna. Mert Laád Bulesu doktor elbeszélése alatt az óra éjfélre fordult és elmúlt, lepergett a vasárnap, mint a hogy elmúlik, lepereg az élet minden vasárnapja és a hogy jön, jön mindnyájunkra az örökkévalóság meg nem szűnő boldog hétköznapja...

CSIPKERÓZSA VÁROSA.

Nem sok, de mégis van néhány város, a melybe ha belép az ember, olyan hangulat fogja el, mintha nem igazi várost látna, hanem valami álomképet, a melyet kedves éjszákakon festenek lelkünk elé jóságos tündérek. A házak nem is igazi házak, hanem tökéletes művészettel utánozott kulisszák, a mozgás körülük a mozgó-fényképek mozgása, a zaj eltompul valami álmatag zsongássá, a világitás úgy rögződik meg emlékeztünkben, mint a bengáli fény világa.

Velenceze ilyen, ha kora nyári reggel, vagy napnyugtakor gondolozunk végig a nagy kanálison. Azok a városok ilyenek, a melyek külsejükben híven megőrizték multjukat, a sok százados palotákat és templomokat, régi boltíves kapukat, — szóval — melyek ma is mintegy történeti kosztümben állanak. De talán egy város sem teszi ennyire ezt az irreális, álomszerű hatást, mint az a kis bajor fészék a württembergi határon, melynek *Rothenburg ob der Tauber* a neve.

Valamikor virágzó, gazdag és politikailag is hatalmas város volt, Dél-Németország leghatalmasabb polgártelepeinek egyike. Falai megvédték, gazdagsága tekintélyessé tette, polgárai duzzadó önéreztetések szert. Akkor épült fel, a XIV. és XV. században — s azóta is tökéletesen olyan maradt külsejében, a milyennek akkor felépült. Mint Csipkerózsika, elaludt háromszáz évvel ezelőtt s azóta sem ébredt fel. Várfalai, tornyai ma is úgy vannak meg, teljes épségben, mint akkor, egy téglát nem törtek ki belőlük, egy rést nem vágott rajtuk az idők baltája, — egyiknek-másiknak lőrésében a régi ágyúk is megvannak még.

A história útjának kanyarulatai teszik ezt érthetővé. A város egykor a forgalom országútjába esett s akkor gyarapodott, a XVI. és

XVII. század háborús időiben lassan elvészett és elszegényedett, egykori jelentőségét és virágzatát teljesen elvesztette. Fejlődni nem tudott, a szegénységre jutott polgárok örültek, ha ki

KLINGENTHOR.

ROTHENBURGI KÉPEK.

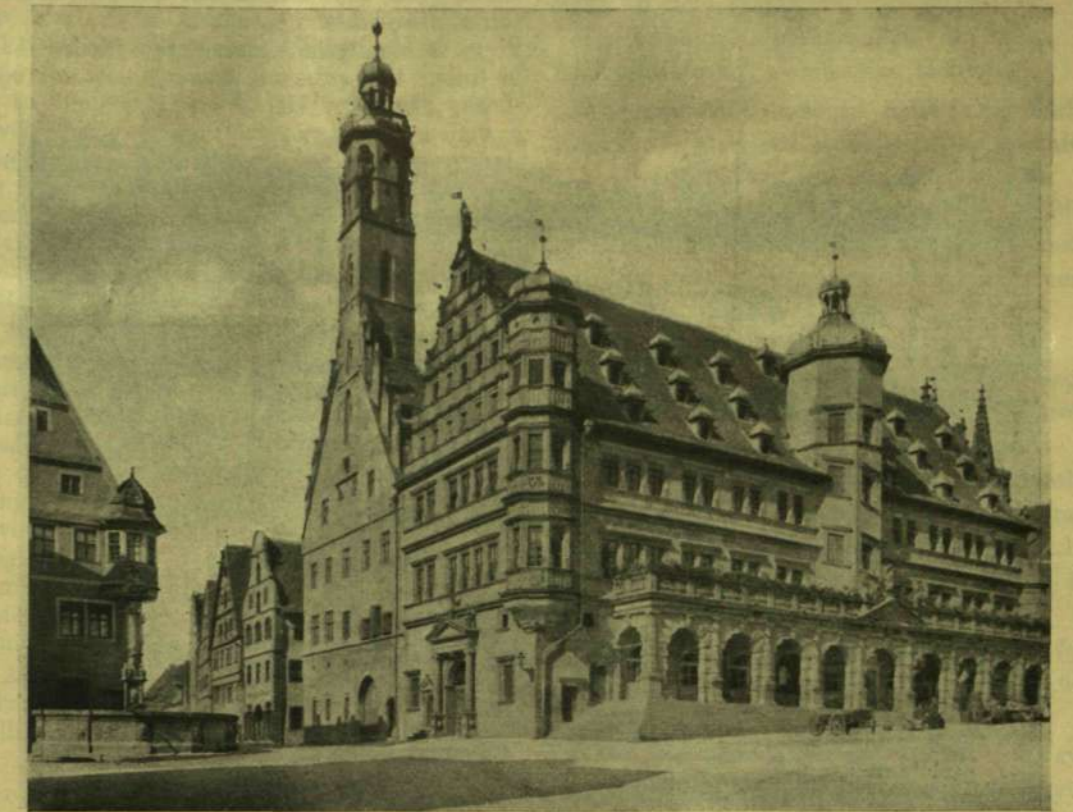
tudták tatarozni régi épületeiket, nem hogy újakat tudtak volna építeni. Így esett, hogy ma a mintegy 9000 lakost számláló városkában nincs jóformán egyetlenegy ház sem, a mely a XVI. századnál később épült volna. Csupa magas ormóú, régi német renaissance-ház, melyek födelét és ormóját barnára festett fa-gerendázat tartja s melyekből úgy nyílnak az apró négyzetes ablakok, mint a darázs-fészek lyukai. A legfelső padlás-ablakban mindenütt ott van ma is a kinyúló gerenda, ezen a csiga, a melylyel a zsákokat, egyéb holmikat húzták fel a padlásra. Az utcákon hepe-hupás évszázados kövezet s mindenütt beleleegyedik a nem egészen hygienikus egészség berendezések illatába az a különös dohos szag, melyet a muzeumokból ismerünk.

A szegénység konzerválta a várost és ezzel megnyitotta számára a vagyonszerzés forrásait. Régebben kénytelenségből tartották meg házaikat régi formájukban. Újabb időben azonban specialitásokra vadászó utazók fölfedezték ennek a konzervált régi városkának az érdekességét s elkezdtek a turisták özönléni bele. Ekkor rájöttek a jó rothenburgiak, hogy a mit eddig kénytelen-kelletlen tettek, az most üzleti érdekük. Most már tudatosan őrzik, sőt a hol csak lehet, kiélezik városuk régies jellegét s a világért sem engednék új, modern házat építeni falain belül. Ma olyan a város, mintha nem is város volna, hanem egy óriási muzeuma a régi német építészetnek.

Valami különös, megragadó szépségű épület alig van benne. Legérdekesebb a hatalmas városháza, a maga sajátos, bizarr építésmódjával. Három korszakban ragasztották össze különböző részeit, a gothikus XIII. században, a XVI. századi német renaissanceban és a késő,

már barokkba hajlott XVII. század végén. De talán éppen diszharmonijánál fogva olyan érdekes. Nagyszabású épület még a gothikus Jakab-templom, meg egy-két díszesebb, nagyobb arányú patricius-ház, — de nem is az egyes épületek nevezetessége vagy művészi szépsége adja meg a város érdekességét és vonzó erejét, hanem az egész városnak egységes, semmi modernségtől vagy hamisított régiségtől meg nem zavart archaeologiai jellege. Ez adja azt a különös irreális hangulatot, a mely utcáin jártában elfogja az embert s elkíséri, a míg bennük jár. A girbe-gurba, hol dombnak fel, hol dombnak le vezető utcákon alig lát az ember odavaló alakot, csak sok-sok apró gyereket, már pedig a gyermekek ma is tökéletesen olyanok, mint a XV. században voltak. Hogy hol vannak elbújva a felnőttek, a kiknek lenniük kell, mert más különben honnan volna ez a sok apró gyerek, — az is egyike azoknak a problémáknak, melyeket ez a furcsa kis város minduntalan fölvet. Látni azonban majd minden ház előtt Bedekkeres turistát és mindkét nembeli piktornépet, a kik ezerúzával, szénnel, pasztell-kréttával, olajjal és aquarellel, minden képzelhető technikával s minden képzelhető szempontokból rajzolják-festik a várost. Mindenütt esőnd, csak néha pöfög végig nagy vigyázva egy-egy angol kirándulótársaság automobilja, vagy egy-egy fátyolos, sovány angol hölgy kiált egy nagyobb elragadtatásában.

Talán legérdekesebb, ha az ember a falon kívülről nézi a várost, mert ekkor megláthatja azt is, hogy milyen szép és kedves a fekvése. Kertekkel borított, jó magas hegy tetejét fűdi el vörös cseréptetős házaival, három oldalt meglehetősen meredek hegyoldal szalad le a várfalak alól, keleten a sekély vízi Tauber

A VÁROSHÁZA.

folyócska kanyarog a hegy alatt, rajta keresztül furcsa szerkezetű, emeletre épített középkori köhid. Csak észak felől van nyitva a közlekedésnek a város, ott terül szét a hegy

széles, a nagy bajor síkságra beolvadó fensíkká. A várfalat körüljárhatja az ember, a pohos rondellákkal és csúcsos tornyokkal megerősített kapukon kívül nem talál nyílást, a melyen be tudna jutni. Sőt belül a városban is van egy erőd-gyűrű, a mely a város ősrégi magvát veszi körül; a mai fal már terjeszkedésnek az eredménye.

Az egész város, mintha kizárólag multja ápolásának élne, mint a hogy *belőle* él ma. A polgárok türelmesen viselik az ócska házak alkalmatlan lakásainak kényelmetlenségét, s büszkén kérkednek az ormókon alkalmazott piros gót betűs versekben házuk régiségével. A csizmadia dicsekedve írja ki, hogy őseinek házában püföli a bort, a szappanos rádúpláz azzal, hogy házában már négyszáz év óta főznek szappant, de ma is olyan jó, mint négyszáz év előtt volt. A villamos ivóvízvezeték is régies rajzú láncon húzzák keresztül az utcákon.

S dohos régi történetek emléke szállong mindenfelé. A polgármester, a kit ma mint a város legnagyobb jóltevőjét és maig legérdemesebb fiát tisztelnek, de annak idején, a XV. században politikai viszályok miatt éhen veszejtették a városháza pinczéjében. Az egyik meredek utcáról fel van jegyezve, hogy patakban folyt le rajta a vér, mikor a reformáció korabeli parasztháborúkor a győztes urak a városház terén állították fel a vérpadot, hogy boszút álljanak a parasztok mellé állott városon. A legkedvesebb mese a polgármesteré, a ki hatalmas borívó képességével mentette meg a várost az elpusztulástól. A harmincz éves háborúban Tilly keserves ostrom után tudta csak bevenni Rothenburgot s e miatt annyira megharagudott, hogy földig akarta romboltatni. Hasztalan könyörögtek neki nők, gyermekek, polgárok. Kedveskedtek aztán neki egy nagy kupa borral. «Hát ilyenből isznak itt? — csodálkozott a hadvezér. — No, ha akad itt férfi, a ki ezt a kupa bort egy hajtásra kiiszja, akkor megkegyelmezek». És a jó polgármester — nem hiába volt közvetlen a városháza mellett az urak ivóháza — neki-feküdt a kupának (három literes, ma is megvan a városi múzeumban) és csakugyan egy hajtásra kiitta egy cseppig. S ezt a hősiességét annyira megbámulják s annyira büszkék rá ma is a jó rothenburgiak, hogy nemcsak emléktáblával jelölték meg a polgármester házat, hanem egy becsületes üveges mester vagy húsz évvel ezelőtt szindarabot is csinált a híres ivásból s ezt most minden év pünkösdjén kétszer is előadják az odacsődült rengeteg idegen nagy öröme a polgárok.

Ma persze nem tudnak már olyan nagyokat

A MÁRKUS-TORONY.

ROTHENBURGI KÉPEK.

A KETTŐS KŐHÍD A TAUBER-POLYÓN, ROTHENBURG ALATT.

inni, csak sóvárogva gondolnak vissza az akkori jó időkre. De nem bánják sorsukat most sem, mert a töméntelen idegen, a ki egy-egy nyáron a városkában megfordul, jó csomó pénzt hagy ott s ez mind megmarad a polgárok zsebében. S hogy hamarosan megtanulták az idegenekből élés mesterségét, azt látni mindenütt, a specialitásokkal tele boltoktól az utcán egészen olasz módra kéregető gyerekekig. A legélelmesebb azonban két piktor-kisasszony. A két derék művésznő a város legjobb patricius-házában ültette fel tanyáját s ott az emeleten állandó műkiállítást, a földszinten kávéházat, vendéglőt, műkereskedést és könyvkereskedést tartanak. Valamelyikből majd csak meggazdagszanak a sok közül.

Ebből látni, hogy Rothenburg, a bajor Csipkerózsza nem alszik már, csak tettetni az alvást. Időközben fölébredt, körülnézett és észrevette, hogy ha tovább is alszik, akkor a lovagok mind nagyobb számmal gyülekeznek hozzá, hogy megnézzék és gyönyörködjenek benne. S mivel a lovagok manapság már szállodákban laknak, vendéglőben étkeznek és sok mindenfélét vásárolnak, hát Csipkerózsza gyermekeinek jó ez a lovagjárás. Csipkerózsza tehát tettetni az alvást és nagyon gondosan vigyáz, hogy valahogy föl ne találjon ébredni.

Schöpfung Aladár.

A SZEPTEMBERI EMLÉKEK.

— A nagy francia forradalom idejéből. —

Őrök titok marad, ki volt értelmi szerzője a francia forradalom egyik legvéresebb fejezetének: a szeptemberi gyilkosságoknak. Arról, hogy minő bujtogatás előzte meg e vérfürdőt, egyet és mást tudunk. Meg van írva, hogy 1792 augusztus 10-ike után, midőn a párisi csőcselék feldúlta a Tuileriákat, honnan XVI Lajos és családja elmenekült, hogy a nemzetgyűlés védelme alá helyezze magát, bizonytalan hírek kezdettek szállongni arról, hogy a határon már átkelt poroszok rövid idő múlva utban lesznek Páris felé, s hogy ennek következtében hova-hamarabb fegyvert kell ragadni a férfiaknak, kiszolgáltatva nőiket és gyermekeiket a hazaárulók kényének. Ezek a hazaárulók ugyan a börtönök lakói voltak még, de a szálló hírek tudni vélték, hogy az ellenség közeledtével szabadon fogják bocsátani őket. Boussemart Károly hazafi «Capet Lajos nagy árulása» című rópiratában hírül adta, hogy az arisztokraták és papok a szeptember 2-ikáról 3-ikára virradó éjjelen, a párisi börtönökbe csukott rablók és gonosztevők segítségével, le fogják gyilkolni Páris városának minden jóérelmű polgárát.

A bujtogatók hamar elérték céljokat. Páris város képviselőtestülete szeptember 2-ikán a következő rendeletet küldötte a tanács egyik osztályának: «Bajtársak! Ezennel megparancsoljuk nektek, hogy minden vizsgálat elmulasztásával haladéktalanul mondjátok ítéletet azokról a foglyokról, kik az Abbaye fogházban várják ügök elintézését.» Az ügyosztály megértette ezt a világos intézkedést. Még aznap déliben riasztó lövések adták tudtul Páris népének a következőket: «A város-házán kitűzték a fekete lobogót. Ez volt a jeladás a hat napon és éjszakán át megszokás nélkül tartó gyilkosságok megkezdésére.»

Elégé megbízható számítások szerint körülbelül 1614 ember életét oltották ki e napokon Páris börtöneiben. A borzalmas mézslálás részleteit teljesen soha sem fogják már kideríteni, mert a résztörvényesek tagjai és pribékeik elég hamar eltűntek az ismeretlenség homályában és Páris városának levéltára, mely még szolgálhatott volna némi felvilágosítással, Páris 1871. évi ostroma alkalmával a lángok martaléka lett. Gyer, de annál megrendítőbb adatokat csupán az eseményeknek azok a csekély számmal levő tanúi szolgáltathatnak, kik ama rémes napokban maguk is foglyai voltak Páris börtöneinek, de csodaszzerű módon, vagy a gondviselés különös kegyéből elkerülték a halált, mely reakciók is lesben állt. Feljegyzéseiket és annak idején előszóval másokkal közölt emlékezeit, melyek régebben már megjelentek, de utóbb feledésbe mentek, vagy egyáltalán nem is jelentek meg soha, gonddal és utánjárásal összegyűjtötte most és kiadta Lenotre francia történettudós.*

Lenotre mentegetni igyekszik Páris népét. Azt mondja, hogy legfőkébb másfélszáz ember vitte végbe a rémes cselekedeteket. Jobbára mézslárosok voltak, de akadtak köztük szatócsok, gyümölcsárusok, szabók, fodrászok, óráskok, házalók, aranyművesek.

A tömeggyilkolás majdnem egyszerre kezdődött Párisnak mind a kilenc börtönépületében. Az eljárás majdnem mindenhol egyforma volt. A foglyok, kik tömegesen voltak összehúzóva egy-egy börtönhelyiségben, egy-egy teremben vagy kápolnában, szeptember 2-ikán a déli órákban hirtelen támadt zajra lettek figyelmesek, s látták, hogyan hurcolják el körülökből egy-egy bajtársukat. A börtönőrök azzal igyekeztek megnyugtatni őket, hogy csak más börtönbe szállítják át a szerencsétleneket, de az udvarról felhallatszó jajveszedelem elég

hamar felvilágosította őket a valóságról. A bíróság a börtönőrök szobájában ült össze. Néhány ismertebb tagján kívül — kik valószínűleg a hatóság megbízottai voltak — jobbára az utcáról beszóltott emberek álltak. Az asztalon aktacsomók, pipák és kardok, tányérok, poharak, ételmaradékok és félig kiürített borospalackok álltak szanaszét, s a bírák egy-némelyike elaludt kimerültségében vagy részegségében. A foglyokat börtönőrök kísérték a törvényszék elé kivont karddal, éjnek idején pedig égő fáklával a kezökben. A mi értékes tárgy volt testükön, lefosztották róluk. Kihallgatásuk minél rövidebb ideig tartott. A bíró asztal a nép állta körül s nem fukarkodott borsos megjegyzésekben. Maton de la Varenne ügyvédet például ily megszólítással állította meg egyike a hallgatóknak: «Szép jó uram, egy bizonyos idő múlva magam is iszom egy pohárra valót a meleg vérből.» E tárgyalások emlékei közül megmaradt az utókor számára egy-néhány jegyzőkönyv. A pergamenten ételmaradékok és véres ujjak nyomai látszanak. A gyilkosok, végezve egy-egy áldozatukkal, odaálltak a bíróság asztala elé és véres ujjakkal reámutattak az elítéltek lajstromában annak a nevére, ki sorra következett.

Vérfagyalag jelenetek közben folyt le a mézslálás az Abbayében, hol a királynak több, mint száz svájci testőre volt börtönbe zárva. Az volt a bűnök, hogy augusztus 10-ikén, a Tuileriák ostroma közben zúrtak a népre. A bíróság halálra ítélte mindannyiukat. Mailard bíró személyesen jelent meg köztük és megparancsolta nekik, hogy hagyják el a börtönüket, mert más börtönbe fogják átszállítani őket. De a svájciak — jobbára ősz veteránok — tudták, mi sors vár rájuk és tédre borulva rimázkodtak kegyelemért. Ekkor a gyilkosok, türelmüket vesztve, berohantak hozzájuk és gúnyolódva kérdezték tőlük, hogy ki akarja megkezdeni közülük a sort? A vén katonák rémülten húzódtak vissza a börtön hátterébe. De a lármás tömeg nöttön-nőtt és követelte áldozatait. Ekkor aztán előállt a halálraítéltek közül egy, a legfiatalabbik, körülbelül harminc éves férfi. Nyugodtan mondotta: «Az első én leszek!» Odalenn a börtön kapuja előtt nyomokban körülfigyelték a gyilkosok. A testőr egy percig habozva áll szemközt csapásra mért fegyvereikkel, aztán előre lép, néhány pillanat és halálos sebekkel borítva összeroskad. Társai hallották végső kiáltását s kétségbeesetten bujtak el a börtönök egy-némelyikében felhalmozott szalma közé. Onnan rángatták elő őket egymásután s hurcolták a gyilkosok elé, kik végeztek velük.

Borzalmas részleteket mond el feljegyzéseiben Jourgniac de Saint Méard, egy párisi kis élelmező szerkesztője, ki valamiképpen magára vonta a forradalmárok haragját és a börtönbe került, de aztán megmenekült mégis.

«Egy ember rémes ordítására néhány társammal együtt börtönünk ablakához léptem. Láttam egy holt alakot az utca kövezetén. Nemsokára elővezettek egy másik embert s azt is lekasabolták s így ment ez tovább, tovább. Leírhatatlan az a mély csend, melyben ez az embergyilkolás történt. Csak a fejekre zuhanó kard tempa dobogása és az áldozat feljajdulása szakította meg egy-egy pillanatra ezt a nagy némaságot.»

Reding, a svájci testőrök kapitánya, ki a Tuileriák ostroma közben megsebesült, tört karral és összehasogatott fejével agyában fekvő, azt a kegyelmet kérte a pribékektől, hogy az ágyában végezzék ki. Nem hallgattak rimázkodására s vállukra kapva vitték le az utcára. Ott, midőn már nem hallgathatták rémes ordítását, egy pribék elvágta a torkát, úgy hallgattatta el.

«Legfontosabb teendőnk az volt, — így szól feljegyzéseinek egy helyén Jourgniac, — hogy megfigyeljük, minő állásba kell majd helyezkednünk, ha azt akarjuk, hogy szenvedésünk rövid ideig tartó legyen. E végből időről-időre az ablakhoz küldöttük egy-egy rabtársunkat, hogy lássa, hogyan halnak meg a többiek. Megbizottaink jelentették, hogy azok, kik védekezve fölemelték kezüket, borzasztóbban és hosszasan szenvedtek, mert a kardcsapások már gyengülten érték fejüket, holott azok, kik kezüket hátrattették, kevesebb fájdalmat szenvedtek és gyorsabban haltak meg.

E jelentések alapján megvitattuk egymás közt az utolsó percek és szörnyű részleteit és kölcsönösen felszólítottuk egymást, hogy a kedvezőnek felismert állásba helyezkedjünk, ha reánk kerül a sor...»

A gyilkosokat a viszonyokhoz képest eléggé jól fizették: 84 frankjával fejenként, azonkívül pedig megengedték nekik áldozataik kifosztását. Vérdíjakat a városi hivatal fizette ki nekik. Véresen, a mint voltak, megjelentek a pénztár ablakánál és kérték a pénzüket. Minthogy járandóságai még nem voltak kiutalványozva, egyik hivataltól a másikhoz utasították őket, de a béröket csak nem fizette ki senki. Végre megsokalták a dolgot és részességükben avval fenyegetőztek, hogy felkoczolják a hivatalnokokat ép úgy, mint a királypártiakat, ha tüstént nem kapnak pénzt. A hatás nem is maradt el. A hivatalnokok előlegben kiadták vérdíjuk felét, a másik felét pedig másnap reggel, szintén nyomtatékos fenyegetőzések után, Rolland miniszter fizette ki saját kezével.

Midőn már nem volt kit meggyilkolni s Páris börtönei kiürültek, Marat körlevelet küldött a főbb vidéki városok hatóságainak, buzdítva őket, hogy kövessék a párisi nép példáját, mert csak így lehet megfélemlíteni és kiirtani az árulókat, kiknek száma roppant nagy az országban. A felhívás nem is maradt visszhang nélkül, s a párisi szeptemberi gyilkosságokat nyomon követte a politikai foglyok tömeges kivégzése Lyonban, Orleansban és az ország több más városában.

EGY NEVEZETES JUBILEUM.

Ez év augusztus havában csöndben, észrevétlenül átsiklottunk egy nevezetes jubileumon, a mely pedig valóban nagy jelentőségű. Arról van szó, hogy ebben a hónapban mult ötven esztendeje annak, hogy letették az első transatlanti kábelt, helyesebben, hogy befejezték a lerakását annak az első tengeralatti kábel-összeköttetésnek, a mely Európát összekapcsolja Amerikával. Amerika és az európai kontinens e nagy dátumig tulajdonképpen mértelen távoltságban volt egymástól, mert napok, sőt hetek kellettek ahhoz, hogy egymással érintkezzenek. Eladdig csak a többé-kevésbé bizonytalan és viszontagságos, mindig hosszadalmas meg primitív hajóközlekedés volt az összekötő kapocs az új és az ó-világ között és csak a tengeralatti kábel hozta a két világ-részt egymáshoz közvetlen közelségbe, sőt valóságos percnyi távolságra. És így Amerika felfedezésének igazi gyakorlati haszna, kulturális történelmi jelentősége az emberiség fejlődésében voltaképpen e nagy dátumtól kezdődik.

A mult század ötvenes éveiben már jól ismerték az elektromosságot és az elektromos erő útján való táviratozást, sőt Siemens már megtalálta a guttaperchában azt az anyagot is, a melylyel a vízbe sülyesztett táviróvezetékek elszigetelhetők. És mikor Amerika és Európa tengeralatti táviró-vezetékkel való összeköttetésének terve felmerült, a már meglevő kutatások és találmányok felhasználásával, a fantázia birodalmából a gyakorlati életbe, a valóságba vitte át William Thomson, Cyrus Field és John Pender a gigászi tervet. Külön társaság alakult e célra és már az 1857-ik esztendőben megkezdődött a tulajdonképeni első transatlanti kábel lerakása, a mely Angliát és Amerikát volt összekötendő Valéntia (Irország) és Newfoundland partjai között. De a mikor az első kábelhajó, az Agamemnon, értékes terhével még a fele útján sem tartott és a teljes hosszúságú 3000 kilométer hosszú kábelből még csak 720 kilométernyi volt lerakva, a vezeték önsúlyától kettészakadt és egyik vége a nagy munka vezetőinek kétségbeesése közben a tenger mélyébe zuhant. A tenger itt közel négy kilométer mélységű volt, úgy, hogy itt a kábelt újra felemelni és az összeköttetést létesíteni, teljes lehetetlenség lett volna.

De a transatlanti kábel-társaságot e balsiker nem csüggesztette el és már a következő esztendő, azaz 1858 július havában ismét megkezdődött a kábel lerakásának nemes czélokot szolgáló nagy munkája. Ekkor azonban már nem csupán az Agamemnon, hanem egy másik kábelhajónak, a Niagarának fedélzetéről is folyt

a kábel lerakása, még pedig egy és ugyanazon időben. A egyik hajó Európában, a másik hajó Amerikában kezdte meg nagy munkát és a tengeri út közepén találkoztak, a hol a két kábel végét összekötötték, majd az egyik hajó Európa, a másik Amerika felé indult el és az ellenkező partok felé igyekezve, rendkívüli óvatosság és elővigyázatosság mellett a tengerbe sülyesztették értékes rakományukat. Az Agamemnon érkezett először parthoz és Írországban, Valentiában nagy ünnepek és ágyudörgések között révbe futott már, a mikor még a másik kábelhajó, a Niagara messze állott nagy feladatának befejezésétől.

Amerika elképzelhető feszült figyelemmel várta az újvilág kábelvégével megjelenő Niagarát. Végre ágyudörgések és örömmujongások között befutott a hajó a kikötőbe és — evel megvolt a leggyorsabb, percnyi összeköttetés az ó- és az új-világ között. Két világrész ujjongott másnap, amikor megtörtént az első távirat-váltás Amerika és Európa között. 1858 augusztus ötödike, délután két óra volt ekkor, a midőn Viktória angol királynő és Buchanan elnök a tizenkilencedik század e csodálatos munkáján először üdvözölték egymást.

Az első távirat-váltásnál Thomson, művének sikeres befejezése által elragadtatva, a nagy pillanat hatása alatt így kiáltott fel:

— Amerika és Európa egymál kezdve alig percnyi távolságban van egymástól! Az angol királynő emlékezetes első tengeralatti távirata kilenczven szót tartalmazott és továbbítására nem kevesebb, mint hatvanhét perc kellett. De akkor már ez is nagy eredmény volt, habár ezek szerint akkor egy perc alatt még csak *másfél szó* volt e vezetéken továbbítható. Ma, a mikor a szigetelések, a feladó és felvevő gépezetek úgyszólván tökéletesek, ugyanannyi idő alatt, azaz *egy perc* alatt már *több mint száz szó* továbbítható a tengeralatti táviró-vezetéken, sőt ugyanezen idő alatt az ellenkező oldalról is ugyanennyi szavas távirat továbbítható *ugyanezen* a vezetéken.

A mi az első, 1858-ik esztendei transatlanti kábel illeti, ez bizony rövid életű volt. Alig három heti használat után, elszigetelési hiányok miatt felmondta a szolgálatot. És ekkor szomorú fejezet következett be a tengeralatti kábel történetében. Az emberek elvesztették bizalmukat és kedvüket, hogy egy ilyen költséges és nagy fáradságu munka után is állhatnak be zavarok, sőt az üzem egyáltalában fent sem tartható és ekkor hét éven keresztül Amerika újból eltávolodott Európától. Táviró-összeköttetésük megszűnt. Csak hét év multán vették fel újból a munka fonalát a szívós emberek és 1865-ben újabb kábel lerakását kezdték meg. De mintha az elemek is ellenük esküdtek volna és nem akartak volna mindjárt az első siker után kegyelemre meghajolni az emberi elme diadalai előtt, a mikor már a kábel háromnegyed része le volt rakva, — ez is elszakadt. Csak a következő esztendőben, 1866-ban sikerült újból a kábel teljes lerakása és ettől kezdve, olykor-olykor felmerülő kisebb zavarok mellett, egész napjainkig már nem szakadt meg többé a távirati összeköttetés a két világrész között.

A BÜVÖS ERSZÉNY.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta KRÚDY GYULA.

— Látod, én nem hiszek mégsem a habonákban, Gábor. Csupán az anyám kedvéért hordom ezt is. De ha azt hiszed, hogy ez bajt, bánatot hoz rád, eldobom.

Leoldotta az amulettet és hirtelen mozdulattal az orgonabokrok közé hajította:

— Nos, meg vagy elégedve? — kérdezte, nyakán gombolgatva a kaposokat. — Most már varázslat nélkül állok előtted. Szeretsz-e még? Vicszky nem felelt, csak kinyújtotta a kezét a lány után és gyöngöden magához ölelte. A lány engedelmesen hajította vállára a fejét és nyugodtan nézett az arzába.

— Még sem szeretsz! — kiáltott fel Vicszky és roppant nyugtalanság fogta el. — Vagy talán én nem szeretlek?

— A hogyan parancsolod, én uram, — felelt alázatosan, szemlesütve Melánia.

A lugas felől kopogás hallatszott. Zathureczky zörgetett ott a botjával az asztalon. — Érted jöttem, Gábor, — kiáltotta. — A Griffben vacsora van a tiszteleltre. Ideje már, hogy menjünk. Még az öreg Simkovic is felkelt a tiszteleltre, pedig ugyancsak kintozta a köszvény.

Vicszkynek boszúsán felelt: — Az ördög vigye el Simkovicot, meg a többi lumpokat. Mit akartok az én Gáboromtól? Azt ugyan nem fogjátok elrontani.

— Nono, — mondta csilláplólag Zathureczky. — Csak ne dugjuk mindjárt szakjátó alá az úrt. Eleget lesz még a szoknyatökhöz kötve. Szegény Gábor fiam, — mondta komikus szomorúsággal, — neked ugyan befellegzett. Mindjárt két asszonyt kell feleségül venned. De hát senki sorsát ki nem kerülheti.

Elbűsűztak a hölgyektől, miután Vicszkynek kemény fogadalmat tétetett Zathureczkyval, hogy Gábort korán hazaszállítja és semmiféle kifogást nem fog utólag kitalálni az éjszakázásért. Zathureczky mindent megígért.

— Parancsolod írásban? — kérdezte. — Aláírom.

— Tudom, hogy szenvedélyes aláíró vagy, de én nekem nem jó az aláírásod. Köt szavad, az elég és most Isten veletek.

Az utcán Blásik Jánosba botlottak. A derék udvarmester ott silbakolt a ház előtt és nyomban a kis gazdájához csatlakozott. Titokzatosan integetett már messziről és Vicszky mellé sompolygott:

— Nos, megvan? — kérdezte szemhunyor-gatva.

Zathureczkynek igen jó füle volt. Meghalotta a Blásik kérdését és felelt is mindjárt rá: — Megvan, János, megvan. Nyugodtan mehet kend aludni. El van látva a kisgazdája.

Blásik szinte megtántorodott az örömtől, aztán diadalittasan ordított fel:

— Megmondta az előre Blásik János! Megyek, megyek... azaz, dehogy is megyek.

Örömben megzavarodva futott előre rozslábaival, majd megfordult és egy vén komondor örmével táncolta körül Vicszky Gábort. Hiába integette, szölongatta Gábor. Blásik se nem látott, se nem hallott. Mintha puskából lötték volna ki, futni kezdett a hosszú, poros utcán felfelé, a míg eltűnt az alkony homályában.

Vicszky szólanul ballagott Zathureczky mellett. A zöld zsaluk kinyíltak ismét, meg becsukódtak, de Vicszky nem figyelt rájuk.

— Nézd csak a Kopránkszy-kisasszonyokat, majdnem a nyakadba ülnek, — figyelmeztette Zathureczky. — Amott meg a Hankovszky Malvinka mutogatja piros pofácskáját a violák mögött. Fékom adta, Szusztericsné felvette az új, párisi kalapját és a keztüjét húzogatja az ablakban. Pedig, becsületesre, nem megy sehová. Hisz nem kész még a tavaszi ruhája. Az imént beszéltem a sánta Reginával. Futott a kis Régi a derékkal. Sok lett egyszerre a dolga tegnapi óta.

— Tegnapi óta? — mormogta szórakozottan Vicszky.

— Hát persze. Sürgős mindenkinem a ruha, mióta te a városban időzöl. Nem adnám a bundámért, ha az egész város beléd szeretne. Pedig könnyen meglehet. Mi sem könnyebb annál.

Zathureczky köszönetet jobbra-balra a hölgyeknek és hamis pillantásokat vetett feléjük.

— Pardon! — mondta egyszerre. — Szüsztericsné intett.

Keresztülfutott az utcán és egy virágos ablak előtt nagyot köszönve, összeütötte a sarkát. Majd nevetve tért vissza.

— Rózinak sincs egyéb gondja, mint az, hogy megjött-e már Bécsből a Viczkyné topánkája. Hej, ezek az asszonyok. Az ördög találta ki az asszonyokat.

Tréfálgatva, pletykázva haladt Zathureczky, egyszerre Viczkyre esett a pillantása:

— Hát nekéd mért folyik az orrod vére? Gábor kiegyenesedett:

— Vacsora után beszédem lesz veled. Megszökünk a kompániától.

— Megbolondultál? Ezek után még szereted? Egy delután és szereted?

— Ő nem tehet róla, nem felelős az anyjéért. A mi pedig azt az egy delután illeti, hát tudod, ezzel úgy vagyunk, hogy ha első látásra nem mozdul meg a szív az emberben, akkor elviheti már a macska a későbbi szerelmet.

— Értem, értem, — mormogta Zathureczky. — De azért férfi a férfi, hogy uraljon az érzelmei felett. Ebben a korban én mindennap szerelmes voltam. Ötszáz feleségnek kellene lenni, mint Salamon királynak, ha a szívemre hallgatok. De hát egy sincs, a ki keserítse az életemet.

Viczky vállat vont:

— Ez nem változtat azon, hogy én elveszi-

— Vigyázz, Zathureczky, a menyasszonyomról beszélsz.

Zathureczky felugrott és őszinte kétségbeeséssel fordult Gáborhoz:

— Már nem bánnék semmit, csak legalább az az erszény kerülne meg.

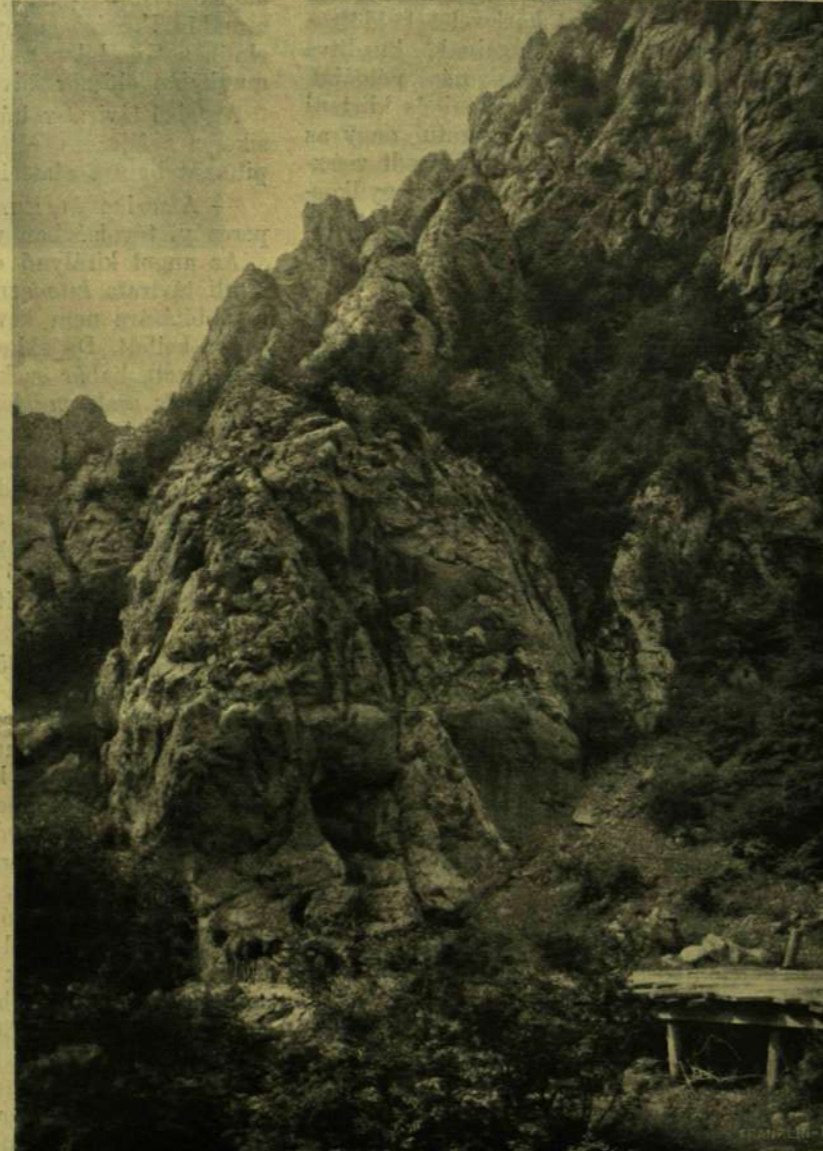
— Meg fog kerülni! — mondta nyugodtan Gábor. — Meg fogom találni! Egyelőre Bunkóra van szükségem. Eszközölj ki nála néhány száz forintot, hogy ne álljak pénz nélkül.

— Majd beszélek az uzsorással, — felelt a macskabajuszú. — Azt hiszem, könnyen fog menni a dolog.

Hazafelé mentek és Zathureczky a kapúig kísérté Gábor. Viczky ott még egyszer a lelkére kötötte, hogy senkinek ne szóljon a halottakról, aztán elváltak. Zathureczky ment

A SZÁR-PATAK.

A BÁSTYARÓ.

A SZÁDELŐI VÖLGYBŐL. — Balogh Rudolf felvételei.

— Helyes, nagyon helyes.

A Griffben a háziszolga egy most érkezett sürgőnyt nyújtott át Viczkynek. Csak ennyi volt benne: «Roszat álmodtam. Nyugtalan vagyok. R»

Viczky összegyűrte a sürgőnyt. Roszkedvűen fordult Zathureczkyhez:

— Hogy mondtad. Az asszonyt az ördög találta ki?

A kaszinó különszobájában, a hol Viczky őszintén mindent elmondott Zathureczkynek, a mit delután az özevgytől hallott, egy darabig kínos csend állott be a beszélgetők között, csak a Zathureczky sziszegése hangzott:

— Szszhallatlan!

Viczky nyugodtan ült a barátjával szemben.

— És a legnevezetesebb a dologban az, hogy én a leányt szeretem, — mondta csendesen.

Zathureczky felugrott:

— tettem a szívemet. Nincs... Ott van Melánienál. Bolond dolog, de megesset.

Zathureczky egy párbajsegéd szigorúságával emelkedett fel és olyan mély hangon szólott, mint egy irodafőnök:

— Azt a szívet pedig vissza fogjuk onnan venni. Nem engedem, egyszerűen nem engedem. Értetted? De hát hol van Baracska, az a vén gazember gyámipád? Neki joga és kötelessége közbelépni.

— Nem lehet itt közbelépni, — felelt mosolyogva Gábor. — Ez már el van intézve. Vagy az enyém lesz Viczky Melánia, vagy én nem leszek.

— Ördögösség! — kiáltotta a macskabajuszú férfiú. — Megbabonáztak. Ó, Zsuzsi, Zsuzsi, mindig mondtam, hogy nagy ördög vagy, de azt nem hittem volna, hogy boszorkánynak neveled a leányodat! De majd adok én annak a fruskának!...

vissza a Griffbe fogyasztani a Bunkó Mihály pezsgőjét, Viczky pedig végigment a virágos udvaron és belépett a Viczkynénál számára kijelölt szobába.

Éjfél utótt és még mindig mozdulatlanul ült az asztalnál és tekintetét a gyertya fényébe meresztette. Igyekezett rendbeszedni a gondolatait, de olyan nagy felfordulást talált lelkében, hogy lemondott a gondolkozásról. Csak egy leányalakot látott maga előtt és kerekre nyitott szemmel nézett rá.

Véletlenül a zsebébe tévedt a keze és ott megtalálta a Rózsa sürgőnyét. Dühösen diribdarabokra tépte a papírost.

— Eh, gyermekszerelem, félre veled! Most érzem csak, hogy mi az igazi szerelem!

Nem is gondolt többé a dologra. Forráságot érzett a szíve tájékán, hogy egy földél alatt lehet azzal, a kit részére a sors kijelölt.

(Vége következik.)

A HÉTROL.

A király. Budapest mindig meleg, ünneplő lelkesedéssel fogadja a királyt. Valahányszor magyar székfőnökből érkezik, lengő zászlók és éljenző tömegek között robot vele palotájába az udvari fogat. Most szeptember 7-én azonban, a mikor megint Budapestre jött Ő Fel-sége, ez a hagyományos ünnepi üdvözlés jelentékenyen túllépte a szokásos kereteket. Több volt a zászló, nagyobb és színesebb a sokadalom, lendületesebb a fogadás lefolyása, mint máskor. Oka és magyarázata van ennek bőségesen. Szokatlanul hosszú idő telt el azóta, hogy királyunkat itthon tisztelhetjük és a míg távol volt tőlünk, hosszú, nagy betegségen is ment keresztül, a mely részabradította a lelkünk az aggodalmat: vajjon lesz-e még alkalmunk egyáltalában viszontlátni? Hála Istennek, ez az aggodalom szertefoszlott: a király vissza-

nevű orosz főtiszt: Velidimirov generális, alig, hogy ez jó egészségben visszavonult a határon, megjelent Brassóban a német császár udvari papja, a nevezetes Rogge úr. Az első arra buzdította a magyar állampolgárokat, hogy jó szlávok, a második meg, hogy jó németek legyenek. Ha Velidimirov generális a poseni lengyelek, vagy Rogge úr a rigai németek között próbált volna hasonló propagandát kifejteni, a német, illetve az orosz hatóság vagy igen gyorsan túltelepítette volna őket a határon, vagy ott tartotta volna őket akkor is, a mikor már ők maguk nagyon szerettek volna hazamenni. De Velidimirov generális nem ment Németországba és Rogge főtisztelőt úr nem ment muszka földre; ők mind a ketten nagyobbat mertek Magyarországra jöttek, a hol a magyarok tudvalóvén nyersen eszik meg úgy a szlávokat, mint a németeket, mindössze csak nyereg alatt megpuhítják és jól bepap-

dig csak csoda segédelmével megszabadult hőse. Egyszer aztán az előadása szerint olyan helyzetbe került, a melyből semmiféle emberi elgondolás szerint nem lehetett menekülés. Előtte egy oroszlan, mögötte egy tigris, alatta a mélység, a fegyvere is töltetlen. Itt már maga is megakadt a történetben a jó ember és mikor a hallgatói keményen szorongatták, hogy miképpen tudott hát megmenekülni, végre is verejtékes homlokkal kinyögte:

— Nos hát, ebben a pillanatban — föl-
ébredtem.

A mi derék vendégeinknek is alig marad más hátra, ha otthon rémmeséiket elmondják és valaki megkérdezi őket, hogy miképpen térhettek vissza ép bőrrel a szörnyűségeknek erről a földjéről, hogy a vadász példáját követik. Megvallják, hogy — föl-
ébredtek.

Szept. 9. 1907

Pörge Gergely.

KILÁTÁS AZ ÚJPESTI KIKÖTŐBŐL PESTRE. — Pörge Gergely rajza.

kapta az egészségét, mi visszakaptuk őt magát. Csak természetes tehát, ha örömről, mikor ősz fejét megpillantottuk, hangosabb, kitörőbb, tüzebb volt, mint máskor és az a látható öröm, a mely a király arczán a fogadtatás forró pillanataiban tükröződött, elmondotta nekünk, hogy jó volt ennek így lennie. Öreg ember a mi királyunk és a sors őt se kímélte meg azoktól az áldozatoktól, a melyekkel a Gondviselés magának a hosszú élet adományát megfizetteti. Temérdek szeretet hervadt mellőle a sirba, egész sereg korszót kísért ki, olyanokat temetvén, a kik szívéhez igen közel, sőt a legközelebb állottak és a sok elveszített melegséget más nem kárpótolhatja, mint az a melegség, a mely alattvalói millióinak szívéből árad felé, a kinek szinte milliók kell, hogy érezzék a szeretetét.

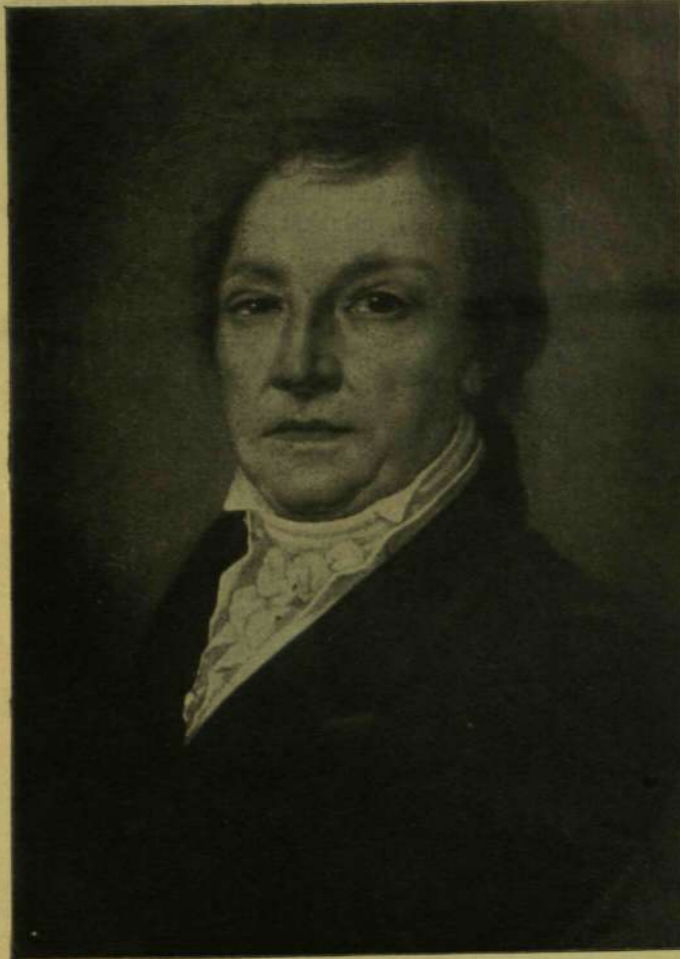
Vadászok. Egy bizonyos fajtájú idegenforgalom mégis csak van Magyarországon. Nemrégiben odalent járt Zágrábban egy igen hosszú

rikázzák őket. Bizonyára el voltak rá készülve mind a ketten, hogy nekik is ez lesz a sorsuk és a nemzeti vértanuság lelki vágya hozta ide őket a szittya zsarnokság véres földjére. Ilyen körülmények között a jó urak alighanem megcsalódottaknak érzik magukat, tapasztalván, hogy egyáltalában nem ették meg őket a magyarok és semmiféle bajuk nem esett, ha csak a gyomruk nem rontotta el bőséges élvezése az ételnek és italnak, a melyet elnyomott és nyomorgó fajrokonak a tisztelőre rendezett sűrű és dús lakomákon nekik föltaláltak. Itt jártak a dühös tigrisek, a vérengző him farkasok hazájában és visszatér-
vén, egy karcolást se mutathatnak a testükön, jelölés és bizonyosságul a magyarok kegyetlenségének, a németek és szlávok szörnyű szenvedéseinek. Így bizony alkalmasint nehéz mesterség lesz — a beszámolás odahaza. Nekünk ama bizonyos vadász esete jut az eszünkbe, a ki, hogy rálicizáljon a másokra, hajmeresztőnél hajmeresztőbb történeteket mondott el, a melyeknek mindig ő volt a fenyegetett és min-

A kalap. Boczai József szabósegédnek, mint egy rövid napir az újságokban elmondotta Nagyikinda és Mokrin között a robogó vonaton levitte a szél a kalapját a fejéről. Boczai József pedig utána ugrott a kalapjának és halálra zúta magát. Az ember elolvastva ezt az esetet, fölszisszen, aztán elkáromkodja magát, mondván:

— Nem lehetett ez a szabólegény tökéletes eszű, ha ilyet cselekedett!

Szó sincs róla, kiugrani a robogó vonatból és meghalni egy rossz kalapért, nem bölcselekedet. De azért egyáltalában nem bizonyos, hogy bolond ember az, a ki megeseleksi. Sőt többet mondunk, ennek a dolognak a hasonképét nagyon okos emberek is megcselekedték és megteszik szinte nap-nap után, ha nem is épen robogó vonatról és leesett kalapról van szó. Az a szegény szabólegény ugyanis nem azért ugrott le a rohanó vonatról, mert elveszítette a kalapját, hanem azért, mert elveszítette — a fejét. Ez pedig a legközönségesebb és legsűrűbb emberi baleset és,

KLEIN HENRIK, ERKEL FERENCZ ZENETANÍTÓJA.

hogy megtörténjék, nem kell hozzá bolondnak lenni, csak — malőrönek. Nézzem csak végig mindenki a maga életén és meg fog győződni róla, hogy ő maga is nem egyszer, hanem tízszer kingrott a rosz kalapja után a robogó vonatból. A mi, természetesen nem szószentet, csak azt jelenti, hogy egy jelentéktelen, kis baj esetén az első — nem is rémületben, csak megrezzenésben az ember rendesen úgy megzavarodik, hogy teljesen elveszíti a mérlegelő képességét és hanyatt-homlok rohan sokkal nagyobb bajba, sőt végetes veszedelembé. Alig van ritkább emberi adomány, mint a helyzetnek, a körülményeknek egy pillanat alatt való fölismerése. Ezt nagyon kevesen tudják még akkor is, ha a zavar nem jön a szél sebességével, a mely lekapja a fejünkről a kalapot. Ennek a szegény szabólegénynek az esete nem a ritkaságával vagy a rendkívüli voltával érdekes, hanem ennek éppen az ellenkezőjével, azzal, hogy tipikus és a maga megrázó sajátosságával egy igen általános és igen közönséges, mindennapi emberi gyöngeséget demonstrál.

*

Égető szeretet. Merésnek hangzik az Anatól France mondása, hogy a legtöbb és legégetőbb fájdalmat nem az okozza nekünk, a kit gyűlölünk, hanem az, a kit szeretünk, de ez a merész mondás nagy igazság. Volt-e még ember, a kinek az ellensége annyi gondot, aggodalmat okozott — annyi álmatlan éjszakát szerzett volna, mint egy anyának a gyermekei? Nem is kell, hogy rosz legyen vagy kegyetlen az, a kit szeretünk és mégis szenvedünk, aggodunk és sirunk miatta, éppen azért, mert szeretjük. Szeretjük, szeretnünk kell akkor is, ha nem érdemel meg semmi szeretetet. Ime: egy nagy művésznők szomorú esete, a kinek a rendőrséghez kellett folyamodnia a tulajdon, megrontott lelkű testvérével szemben. Az ilyen tragikus eset nem ritka: sürűbb, mint a májusi öngyilkosság. Ki nem ismer szorgalmas, dolgos, érdekes apákat, a kik egy élet buzgó és becsületes munkájával dísz, tekintélyt és vagyont szereztek, a pihenést meg is érdemlik, meg is szolgálták, módjuk is meglesse hozzá, mégis barázdás homlokkal, titkolt szenvedésben virrasztják át a hosszú éjszakákat, mert a kiért fáradtak, a kinek szerettek és gyűjtöttek, haszontalan, léha, könnyelmű és préda legény, a züllés útján rohan és nincs se pa-

rarancsoló, se könyörgő szó, se tilalom, se könny, a mely meg tudná állítani. Ki nem ismer törekvő, munkás férjet, a kit a kétségbeesésbe, a pusztulásba kerget imádott, könnyelmű asszonya; vagy derék, dolgos, takarékos feleséget, a ki sirva virrasztja át az éjszakákat, a melyeket az ura a kávéházakban kártyázik vagy dőzsöl keresztl? Ki nem ismeri a jóra való testvért, a kit haszontalan testvére örökké zsarol és nemcsak a zsebt, de a neve tisztességét is kiéli? E temérdek zaklatottság, szenvedés, könny, aggodalom mind a szeretet forrásából fakad: a természet legnagyobb és legszebb törvényeinek fizetünk velük. Fölláznadni azért, hogy ez így van, nem lehet, nem is szabad, mert, ha egy magasabb szempontból nézzük: ez a tragikum se hiába való. Ez is szolgál valamit. Szolgálja a megértést, a mi nélkül az emberi igazság meg nem ismerhető és meg nem közelíthető. Minden érzésnek és minden bölcsességnek legközvetlenebb forrása az élmény, a magunk tapasztalata és a saját szenvedéseinken keresztül tanuljuk meg emberi igazsággal itélkezni mások gyöngeségein.

ERKEL FERENCZ ZENETANÍTÓJA.

Két esztendő mulva lesz százados évfordulója Erkel Ferencz születésének és mind a magyar zenetörténet, mind a nemzeti kegyelet szeretetteljes érdeklődéssel kutat és jegyez fel minden adatot, a mely halhatatlan zenésünkre vonatkozik. A nagy költői vagy zenei talentumoknál az isten adta tehetségen kívül még az is fontos, hogy ki adta meg fejlődésüknek az első elhatározó lökést, a felnevelő oktatást. Erkelnél ez Klein Henrik volt, a neves pozsonyi zenész.

Az osztrák-német zenetörténetírók majd mind kiemelik, hogy Bécsnek szerencsés, gazdag és változatos zenei élete az ott élt nagy tehetségeken kívül annak is köszönhető, hogy ott érintkezett az olasz dallamgazdagság a német mélységgel és bensőséggel, a szláv légység a tízes magyar ritmusokkal. Ugyanez áll Pozsonynak régi zenei életére, a mely kisebb mértékű, de a magyar elem vegyülése ott még erősebb volt. Koronázási és országgyűlési város volt, a hol koronként — sokszor évekig — egybegyűlt a magyarságnak színe java, főrendek és követek, meg az udvar is Bécsből. Itt muzsikált Bihari a nádori bálolon, sőt még Bécsbe is föl vitték a pompás szerető, mulató főurak; itt költött zenét magyar stílusban a legtöbb neves bécsi és pozsonyi zenész, különösen a koronázások alkalmával. Itt működött Klein Henrik és itt fejlődött Erkel Ferencz.

Klein Henrik morva származású volt, de már akkor mint a nemeskisasszonyok nevelőintézetének zenetanítója és a székesegyház regens chori-ja évtizedek óta élt Pozsonyban, mikor a kis diák Erkel német szóra odakerült. Sőt, mint a hagyomány tartja, valóságos zenei famulusa lett az öreg Klein Henriknek, a kinek egyik lánya magas korban nemrég hunyt el, mint az Orsolyaszűzek orgonistája és sokat beszélt a náluk tanuló kis Erkelről. Klein Henriknek nemes stílusú egyházi zenei művei a pozsonyi egyházi zeneegylet archívumában maradtak fenn, világi műveiből egyetlen fenmaradt példány az én birtokomban van. Ez nem magyar, de bizonyos, hogy mint a többi korabeli bécsi és pozsonyi zenész, ő is irt palotás magyar stílusú zenei dolgokat, sőt Batka János pozsonyi levéltáros úr buzgó kutatásai majdnem bizonyossá teszik, hogy az a rész-

letes tudósítás a Leipziger Musik Zeitung 1900-ik évfolyamában, a melyet Bartalus Fusz Jánosnak, én magam Windischének vagy Sándor Istvánének véltem — csakis tőle eredhet; úgyszint az ott közölt hat magyar zenedarab is. Tervezett és készített is újszerű zeneszerszámokat is, mint például egy írósztalalaku billentyűs harmonikát, a melyeknek képét rézmetszetben szintén közölte a lipcsei zenealap. Ezen rézlemez csodálatos véletlenből most nemrég visszakértült a pozsonyvárosi múzeumba és előlapjára egy akkori művészintézője ráfestette a javakorában levő Kleinnak finom és átszellemült arczképét. Ennek a zenésznek köszönheti Erkel az ő dallamszeretét, a tisztá, komoly, átlátszó facturának a kedvelését, a mely vonás Erkelnél mindig megmaradt. De ott ismerte meg az akkor kialakuló újmagyar ünnepies műzenét is, a tízes verbunkokat, indulókat és a lassan zengő hallgatokat. 1825-ben, az ő ott tartózkodása alatt írta meg Halm Antal koronázási ünnepi zenéjét, a melyben programmszerűleg illusztrálja a királyné koronázását a nép reggeli ébredésétől egész a bezáró udvari ebédig, melynek »Tafelmusik«-jában Bihari és Csermák motívumai vannak szépen feldolgozva. Klein Henrik 1832-ben meghalt, Rózsavölgyi kivételével sirba szálltak már akkor a palotás zene nagyjai is; a természeti tehetségeket azonban pótolta az ő szellemüket magába olvasztó és fejlesztő, tanult és fegyelmezett nagy zenei talentuma: Erkel Ferencz. A magyar kegyelet, a mely őt mindig körülengeli, felkeresi az ő mesterét, Klein Henriket is.

Dr. Fabó Bertalan.

AZ ARANY.

Ma már bizony az ötvösipar fejlődésével oda jutottunk, hogy alaposan meg kell néznünk az ékszeret vagy egyéb tárgyat, ha meg akarjuk tudni, aranyból készült-e vagy csak ahhoz hasonló? De meg az az arany, melyből ékszereinket készítik, sem tiszta arany, csak aranyötvény. Mert az aranyat tisztán, azaz szinállapotban (az ötvösiparban finom aranynak nevezik) nem dolgozzák fel iparcsikké, lévén igen lágy; így természetesen könnyen, gyorsan kopik, a mi súlyvesztéssel jár; már pedig oly drága anyagnál, mint az arany, a súlyvesztés nem lényegtelen.

Az aranyat, hogy keményebbé, ellentállóbba tegyék, ezüsttel, rézzel vagy ezüst-réz ötvénnyel keverik, ötvözik. Az arany különféle színe a pótfehér szolgáló ezüsttől, illetve réztől függ. Ha az aranyt csak ezüsttel ötvözik, akkor világosabb, fehérebb lesz (fehér karatozás), míg tisztán rézzel ötvözve, vörös színű (vörös karatozás). Az ezüst-réz felhasználásánál a szerint, mint a réz vagy az ezüst több, lesz az aranyötvény világosabb vagy sötétebb, sárgább vagy vörösebb (ez a vegyes karatozás).

Hogy az aranyötvényben mennyi legyen a szinarany s mennyi a pótfehér, az nem az ötvös kényétől, kedvétől függ; azt a törvény: a fémjelzési törvény állapítja meg. E szerint a törvény szerint nálunk (ez ideig még Ausztriában is) négyféle aranyötvényből készülhetnek az aranyárúk. A legsilányabb aranyötvény az úgynevezett négyes arany, 58 rész szin-

KLEIN HENRIK EGYETLEN FENMARADT ZENEMŰVÉNEK CÍMLAPJA.

aranyat és 42 rész pótfehér, ezüstöt, rézet tartalmaz. Így érthető meg az, hogy míg egy gramm arany ára 3.29 korona, vásárlásunknál az aranyműves két koronába, két korona busz fillérbe számítja a láncz, karperecz stb. grammját. A négyes aranynál jobb a hármas arany, melyben már 75 rész a szinarany s csak 25 rész a pótfehér. Kisebb tárgyakat, gyári árúkat e két finomságú aranyötvényből készítenek.

Van még ezenkívül kettős és egyes arany. A kettős aranyban 84 rész, az egyesben 92 rész a szinarany s 16, illetve 8 rész a pótfehér.

A törvény azonban nemcsak az ötvözés arányát, de a készített árúk ellenőrzését is elrendeli. Az ellenőrzést a fémjelző hivatalok (32 van az országban) végzik. Míg valamely fémjelzőhivatal meg nem vizsgálta az elkészült árút, addig nem szabad kereskedelembé hozni. Ha a vizsgálat azt állapítja meg, hogy az ötvözés megfelel a törvény előírásának, akkor a fémjelzőhivatal ráüti az árúra a fémjelet.

Mind a négyféle aranyötvénynek megvan a maga jele. Az arany jele az Apolló-fej, mely mind a négyféle aranyötvény fémjelében benne van. A négyes arany, melyet 580 ezredrész finomságúnak is neveznek, (t. i. ezredrészekben fejezik ki az ötvény aranytartalmát) fémjelén az Apolló-fej két egyenes és két homorú

KIRÁLY-VÁRÓ ISKOLÁS GYERMEKEK A VÁCI-KÖRÜST.

A KIRÁLY A NYUGATI PÁLYAUDVARRÓL BUDÁRA HAJTAT.

vonalból álló keretbe van foglalva s a keret bal alsó sarkában van 4, jelezvén a négyes aranyat. (1. ábra.) A hármas arany, (750 ezredrész finomságú) jelen öt egyenes vonalból álló keret veszi körül az Apolló-fejet, a jobb sarkában van a száma 3. (2. ábra.) A 840 ezredrész finomságú kettes arany jelen öt homorú, a 920 ezredrész finomságú egyes arany jelen két egyenes és két domború vonal alkotja a keretet a fej körül, s jobb, illetve bal szélén e számmal: 2, illetve 1. (3. és 4. ábra.) Kisebb tárgyakon nem ezeket a nagy fémjeleket használják, hanem a négyes aranyra a róka, a hármasra a zergefejből álló kis fémjelet. (5. és 6. ábra.) Régebben (1868 előtt) az arany-ötvények aranytartalmát nem ezredrészekben fejezték ki, hanem karatokban. Még ma is használják a karatos jelzést, ezért ismerkedjünk meg ezzel is.

Az aranyötvény finomságának jelzésére a kölni márkát vették alapul, mely 24 karatból, egy karat ismét 12 szemerből állott. A régi 18 karatos azt jelentette, hogy a tárgy 18/24 része szinarany, 6/24 része pedig pótfehér. A régi fémjelzési törvény szerint csak háromféle arany-ötvényből volt szabad árút készíteni: 18, 13 és 7 karatosból. (Pontosan: 18 karat 5 szemer, 13 karat 1 szemer és 7 karat 10 szemer.)

AZ ARANY JÁNOS-UTCSA A SORFALAT ÁLLÓ ISKOLÁS GYERMEKEKKEL.

A KIRÁLY MEGÉRKEZÉSE BUDAPESTRE SEPTEMBER 7-IKÉN.

A régi 18 karatos arany megfelel körülbelül a mostani III-as, a 0.750 finomságú aranyak. Külföldön (Ausztriát nem számítva) szabad a mi négyes aranyunknál silányabb ötvényből is árút készíteni. Hogy e külföldi árúkkal tévőre ne lehessen vezetni a vevő közönséget, a behozott aranyárúkat először is megvizsgálják a vámhivatalban. Ha legalább 0.580 finomságúak, úgy ráüti a külföldi jelt (7. ábra.) s kiadják a tulajdonosnak. Ha silányabb, akkor visszaküldik külföldre a küldőnek.

A négyes aranyból silányabb ötvényből a külföld számára készíthet árút a magyar ötvös, de ezt előbb be kell a fémjelzőhivatalban jelentenie, mely ezekre E jelt (Export) üti. Itthon az ilyen aranyárút nem szabad kereskedelembé hozni.

Ausztriában s így valószínűleg nálunk is most készül az új fémjelzési törvény, mely egy új aranyötvényt engedélyez; e szerint szabad lesz aranyak nevezni majd az olyan bronzot is, melynek 25 századrésze arany. A magyar ötvösök már eleve tiltakoznak ez ellen a törvény ellen, mely bő alkalmat fog nyújtani a visszaélésekre, csalásokra.

*

Fentebb említettük, hogy a fémjelzőhivatalok a benyújtott aranyárúkat megvizsgálják, hogy megvan-e a törvényes aranytartalma. Nem lesz érdektelen, ha e vizsgálat módját is röviden leírom.

A KIRÁLYOK.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Írta Jules Lemaitre. Francziából fordította Schöpfli A.

VIII.

A marburgi éjszakai pályaudvarra érve, a hol a Birsen, Frauenlaub marquis lakóhelye felé vivő vonatra akart szállni, Frida belelegegett egy pillanatra a tömegbe, lement az udvarra, megértő pillantást váltott egy nagy szürke bajusú öreg kocsisal és beszélt a kocsihöz.

Az éjszaka közeledett. Mikor a kocsit elhagyta a gyárkémények és üres telkek övezetét, egy facsoportokkal beültetett szabad térre fordult be.

Frida emlékezett.

Ez a szabad tér más sikokat juttatott az eszébe, messze Kurlandban, a hol gyermekkorát töltötte. Egy régi kastély, bokrok, fák és lugasok közt. Anyja, Thalberg grófnő, az egész napot chaise longueon ült, francia regények olvasásával töltötte. Atyja majd mindig Szentpétervárt volt. Frida azóta megtudta, hogy zabolátlan dorobozásban élt, vezetett kártyajátékban s ezért fogyott meg az óriási uradalom évről-évre egy-két tanyával. Frida a cselédség gondjaira bízva, kinn élt a mezőkön a muzsikok között. Ezek voltak a barátai: imádták sápadt, átlátszó szépségeért és jóságáért.

Egy árva koldus-gyermek, a nálánál két-három évvel idősebb Annuska, végtelen szenvedélyes szeretettel tanusított Frida iránt; olyan volt ez a szeretet, mint a jó kutya engedelmes szeretete. Sovány, összekarmolt arcú kis leány volt, a szeméi kiragogytak köcsös haja alól, lába meztelen, ruhája szinehagyott rongy, — a legszebb volt Annuskának a nagy szája, benne apró fogaeskák, melyeket folyton mutogatott. Oh, azok a pompás kirándulások, melyeket Frida ezzel a kis boszorkánynyal tett! Ha nagyon rossz volt az idő, a két kis leány a pajtában húzódtak meg. Az egyiknek sarkában régi könyvek heverték. Közük volt a Szentek Élete, Gogol műveinek néhány kötete, egy régi kis pirosablás könyv, mely francziából fordított XVIII. századi anekdotákat tartalmazott. A legszebb közülük így kezdődött: «Abban az időben, mikor Pompadour asszony uralkodott Franciaország fölött...» Frida felolvasott a könyvekből, Annuska pedig összekuporodva, lelkesedéssel hallgatta.

Aztán Frida megbetegedett: himlő, láz, delirium. Az egyedüli látomány, mely e betegségéből megmaradt, Annuska volt, a mint ágyánál ül, vagy a földön kuporog, Annuska, a mint az ágyán lovagol s szeliden, de mégis teljes erőből tartja kis barátjáné kezét, hogy meg ne vakarja arcát. Azt mondták Annuskának, hogy ha a beteg megvakarja arcát, megcsúnyul, s a kis vad leány úgy vigyázott őrjöngő szépségére, mint a gnóm a kincstárra.

Azon a napon, a mikor Frida jobban lett (május volt és a napugarak játszóttak ágya fölött), Annuska virágoskert és fűzfabarkát hozott neki. A két kis leány eljátszott ezekkel a barkákkal. Frida olyan gyöngye volt még, hogy gyakran elejtette; Annuska összeszedte a szoba sarkában, a butorok alatt, egy macska ügyességével, a mi a lábadozót nagyon mulattatta.

A mikor fölépült hosszú betegségéből, a madonna-képző gyermek közelebb érezte magát pátásához és majdnem olyan egyszerűnek, mint ő. A két kis leány nagykomolyan cserélt ki emléket:

— Emlékszel rá, Annuska?

— Igen, igen, kisasszonyka.

Most Annuska emlékezett jobban a pajtából könyvtár történetére és Frida kérdezte és hallgatta őket.

— És az a másik, Annuska, tudod... a melyben Pompadour asszonyról van szó.

— És Annuska rákezett:

— Abban az időben, mikor Pompadour asszony uralkodott Franciaország fölött...

Egy nap Annuska nem jött el. Addig ápolta kis őrjöngését, a mig megkapta tőle a betegséget. Néhány napra rá meghalt.

Frida sokáig siratta kis pajtáját, a ki vissza-

adta neki az életét. Mivel már akkor, kilencz éves korában is nagyon elgondolkodó és nagyon önálló volt, megértette, mi bámulatos van ebben a naiv önfeláldozásban. Megfogadta magában, hogy mindig jó lesz a szegény emberek iránt, hogy visszaadhassa nekik, minden tőle telhető módon, a mit a nagyszívű kóbor gyermektől kapott. Már akkor össze szokta hasonlítani barátainak, a muzsikoknak lelki egyszerűségét (mind jónak képzelte őket) azoknak az uraknak és hölgyeknek göggyélét és szárazságával, a kik néhanapján meglátogatták az anyját és a kik előtt ő mindig zavarba jött. Barátjáné emléke így megszentestette Frida szemében a szegénységet. Tudta magáról, hogy csinos, de ez a szépség, a melyért más odaadta volna az életét, csak arra való volt neki, hogy függetlenítse magát tőle. Kezdetül fogva visszautasította a női kaczerködés minden ügyességét s annál inkább nőtt csábító ereje.

Ebben az időben két hirtelen katasztrófa zavarta fel a Thalberg-házat.

Frida nagyapja, Kariszkin herceg, belekeveredett egy nihilista összeesküvésbe. Valóság szerint csak értelmi közösségben volt bűnös és visszariadt a tett propagandájától. Mégis elküldték Szibériába. Erről a nagyapjáról Frida gyakran hallotta anyját beszélni, nyugtalan-sággal és rosálással vegyes tisztelettel, mint kitűnő emberről, a ki azonban rejtelmes és veszedelmes dolgokkal foglalkozik, mint afféle «álmodozó». «Álmodozó», — Frida nem tudta, hogy ez mit jelent, de kitalálta, hogy ez valami kiváló és nagy-lelkű dolgot jelent. Kariszkin herceg kétszer-háromszor eljött Thalbergbe. Frida szerette őt szép fehér szakállalért és a szép mesékért, melyeket mesélt. Egyszer elvitte Fridát és Annuskát egy hosszú sétára. És a mikor Annuska minduntalan megcsókolta kis őrjöngő kezét, a ki ezt, hozzá lévén szokva az ilyen ádászhoz, szó nélkül tört, — a nagyapa így szólt:

— Mért nem csókolod meg a barátjodot? És Frida, kisse erőltetetten, megcsókolta barátját.

Ugyanakkor, a mikor Kariszkin herceget elítélték, Thalberg gróf anyagilag teljesen tönkrement és eladta birtoka utolsó részét is. A gróf adott a feleségének ötven vagy hatvan ezer rubelt, maga pedig Amerikába ment, hogy ott keresse szerencséjét.

A grófnő elég nyugodtan fogadta minde csapásokat, természetének lagymatagsága ebben javára vált. Berendezkedett Szentpétervártól egy kis lakásban, fölkereste néhány rokonát s visszaesett álmatag télensége és regényolvasásába. Frida ellenben fuldokolt: sajnálta szabad életét és barátait, a muzsikokat. Aztán ellenállhatatlan vágy fogta el, hogy vizsgálódjon, legalább egyszer, nagyapját. Nem gondolt másra, csak rá, elképzelte, hogy nehéz láncokra verve jár és egy sötét lyukban hál, mint a mesék és melodramák rabjai s a gyermek szíve túláradt a szeretettel és szánalomtól, a mely rettenetes fájdalomt okozott neki. Addig, s oly erősen sürgette anyját, hogy a grófnő inkább azért, mert nem tudott ellenállni az örökös könyörgésnek, mintsem gyermeki szeretetből — talán az elhatározás romantikus színezete is vezetted, — engedelmet kért és kapott, hogy meglátogassa apját a fogházban.

Ha tudta volna! Frida azonnal el akart utazni, nem törődve az időjárással. Az a keserves és végeérhetetlen utazás! A szánkok és kezdetleges szekerek csikorgása közben töltött napok és néha éjszakák is, a steppék végtelen egyformaságában! A várakozás órai a hóvihárban, az éhes farkasok fenyegető vonítása, a nyomorúságos szállások a fekete kis városokban, a melyek fából és szalmából épültek, szétterpedve a jéggel borított nagy folyók partjain! A leány mintha nem érzett volna semmit, lelke teljesen az utazás célja felé feszült. De egy nap megbetegedett útközben. Egy magányos kirgiz kunyhóba kellett vinni. A kirgiz férfi vidrára vadászott, az asszony elvitte a vadászati eredményét a legközelebbi városba, a mely harmincz verszinyre volt, szép időben pedig elvitte legelni három kecskéjét az árkok mentére, a hol valami kis fű próbált nőni. Ez a kirgiz asszony egyszerre megszerette ezt a kis idegen leányt, a kit a véletlen vetett oda

és a kit sohase fog látni többet, ha felgyógyul. Anyai szenvedéllyel ápolta, míg a grófnő premekebe burkolózva, a kunyhó egyik sarkában Gaboriau regényét olvasta. Ez a szegény kirgiz nő egy második Annuska volt. Milyen szeretettel ölelte meg Frida, mikor tovább indultak, ezt a vad nőt!

Az utazás végső része könnyebb volt, mert megjött a tavasz, a messze éjszak tavasza, hirtelenül és majdnem brutálisan s olyan forrón, akár a nyár. Miután elintézték dolgukat a szomszéd város hivatalaiban, Frida és anyja bejutottak a börtönbe. Rengeteg köfállal körülvett négyszögű épület állott egy csupasz fensíkon. Belül hosszú, nagyon alacsony faalkotmányok egy nagy udvarban, itt is, ott is őrtálló katonák, fegyverrel a vállukon. A látogatókat bevezették egy deszka-bódeba s egy katoná odavezette Kariszkin herceget.

Frida a karjaiba vetette magát.

— Ah, nagyapám, kedves nagyapám!

A rab alig érintette a gyermek homlokát. Nem volt még hatvan éves, mikor a börtönbe jutott; most legább is nyolcevan évesnek látszott. Egy év Szibériában emberi romsot csinált belőle. A szeme ki volt halva, sárga szakála olyan lett, mint egy vén koldusé. A míg a grófnő, elfelejtve őt hogyletéről kérdezni, elkezdte az ő lág hangján beszélni az utazás eseményeit, Frida fájdalmas megdöbbenéssel nézte az aggyasztán, vizsgálgatta durva daróc kabátját és nadrágját, a mely egyik helyen szürke, másik helyen barna volt és észrevette, hogy a mi haja maradt, egyoldal le van borotválva. És egy kérdés tolt ajkára, melyet nem tudott visszatartani:

— Nagyapa, hát nincs rajta léc?

Az aggyasztán megfogta a gyermek kezét s megtapogatta vele a lábát, melyen a nadrág alatt négy erős békó volt, három gyűrűvel összekötve s tampa és mély hangon, mintha elszókött volna a beszédétől, magyarázta neki bilincsei szerkezetét.

Frida egyszerre zokogásban tört ki. Erre a gyermeki fájdalomra az öreg Kariszkin érezte, hogy megtört szemei megnedvednek és hogy a komor kétségbeesés sziklája alatt, a melylyel lezárta szívét, megnyílnak a gyöngédség forrásai. Kéblere szorította unokáját és vele együtt zokogva, elborította csókjaival.

— Ah, édesem, — nyugótt a szegény ember, — mért jöttél ide? Mért jöttél ide, szegény kis Frida?

Ez a jelenet eldöntötte Thalberg kisasszony egész erkölcsi jövőjét. A tudatlan kis leány, a ki csak azt tudta, hogy a nagyapja jó és nem bírta elképzelni, miben lehet bűnös, ezekben a szavakban: «kormány», «politikai hatalom» azóta valami igazságtalan és elnyomó erő látott, a melyet ettől fogva szíve mélyéből gyűlölt. És később, mikor nem volt már gyermek, ösztönösen gyanakvást táplált minden hatóság ellen, hajlandóságot arra, hogy összelegyítse egy gyűlöletben a királyokat, császárokat, a kormányzókat és azokat a «gazokat», a kik anyai szenvedést okoztak nagyapjának.

Egy évvel a börtönbe tett utazás után Thalberg grófné éjszakai Poroszország egy szomorú kis városában lakott, a hova egy barátjáné hívta meg. Frida egy nevelőintézetben tanult, a melybe nagyobbára hivatalnokok és katonatisztek leányai jártak. Itt mondott először esütöttököt, nagy meglepetésére, az a vonzóerő, a mely benne volt és a melylyel játsza nyerte meg a szíveket. A ridog tanítónők bizalmatlanok voltak ez iránt az álmodozó tanítvány iránt, a ki kétségtelenül nagyon pontos volt kötelességei teljesítésében, de a kiből valami titkos felgyelmeztséget sejtettek, egy olyan gondolatot, a mely kisiklik kezeik közül. Szépségének finomsága és eszének elevensége magára vonta társainak irigységét. Ezek a lányok, bár egy kissé nehézkesek voltak, talán megbocsátottak volna neki és alvettették volna magukat bűbájának, ha Fridának a szelleme úgy lett volna alkotva, mint az övék; de a jövőny, tudtán kívül, ingerelte őket itéletének koránért szabadságával, az arisztokratikus és polgári konvencziókon való gyűlöletével, a melyek nekik oly fontosnak látszottak. Mindazáltal békében hagyták, születésére és rangjára való tekintettel, s az általános ellenzény, melyet kellett, nem fajult üldözéssé.

AZ ÖRÖK-IMÁDÁS TEMPLOMÁNAK FÖLSZENTELÉSE — Kohl Medárd püspök kíséretével körüljárja a templomot.

Egy nap azonban mindez megváltozott. A leányok valami titkot suttogtak egymásnak; összeesküvés keletkezett egy tizenkét éves, vörös hajú, erős leány, egy törvénytörő elnök leányának vezetésével. Téli volt, a hó sűrűen esett. Eleinte azzal mulattak, hogy várat építettek hóból az intézet udvarán. Frida bizalmatlankodás nélkül vett részt ebben a munkában. Mikor készen voltak, a vöröshajú durván belelőtte Fridát a várba.

— Szibériába, a nihilistával! Szibériába!

A leány ellenállott. A fölhevült leányok a tömeg gyávaóságával nekiesetek és belegörgettek a hóba.

— Szibériába! Úgy, mint az öregapját!

Tudták, hogy Frida a Kariszkin herceg unokája. És mindezek a kis pomerániák, hivatalnokok és zsoldárok ivadékai, örökök tőlétől hajtva és felizgatódva, mintha őt mentenék meg a társadalomtól, elkezdtek dögönyözni a törekeny gyermeket és elárasztották jó keményre nyomkodott hólabdákkal.

Frida nem ellenkezett többé. Nekiszorította a falnak, különös békétérrel várta kiszervezése végét. Sajnátságos perzset élt át. Szemeit zárva, fejét befőve váson sáljába, arcát két karjával véde, mozdulatlanul állott a hógolyós-sortúton, arra gondolt, hogy ő is olyan, mint az öregapja, hogy üldözött, mint ő, mert más a lelke, mint a többieké és a gondolatai ismeretlenek azok előtt, a kikből minden országban a «rendezett társadalom» áll. Komor büszkeség kelt benne. Egy zendülő támadt fel lelkében. A steppék végtelenségén át lelke közlekedett öregapjával, a ki odalenn szenved, a halottak házában és a távolból hosszú, szerető csókokat küldött neki...

A grófnő és leánya elhagyták a várost és attól fogva a kozmopoliták gyökértelen életét élték Németországban, Ausztriában, Olaszországban. Thalberg asszony képtelen lett arra, hogy valahol megtelepedjék, családi tűzhelyet alapítson; nem is érezte szükségét. Lustaságának jól esett a vasutakon járnai, élvezetet talált ebben az összekötő kapcsok nélküli életben, a halókoecikban és szállodákban, a melyek folyton változó képe megvonta az unalomtól és fölmentette őt minden kötelességtől és háztartási gondtól, s épen eléggé adott neki otthont arra, hogy olvasson, aludjék és ábrándozzon.

Ennek a nemzetközi kóbor életnek kettős hatása volt Fridára. Egyrészt a gyermek maga nevelte fel magát, korlátok nélkül fejlődött, nem ismerte azokat az előítéleteket és konvencziókat, melyek a megállapodott élethez s a szervezett társadalomhoz való elhelyezkedéshez járnak; lassankint a nagyvilágban s az emberiség különböző fajainak szemléletében rendszertelen és tökéletlen, de változatos és őszinte ismeretekre tett szert. Megszokta, hogy ne csodálkozzék semmin. Másrészt azonban ezek a folytonos költözések lehetetlenné tették, hogy komolyan és tartósabban megsze-

ressen valakit, csak afféle magához hasonló vándorokkal tarthatók fölületes érintkezést; a teljesen soha ki nem bontott podgyász nem adott neki időt, hogy odaadja a szívét akár egy személynek, akár egy eszmének. És így a szeretetnek ereje felhasználhatlanul halmozódott fel lelkében és homályos nyugtalansággal töltötte el a kis lányt.

Ez az életmód nagyon hamar fölemészette Thalberg asszony hatvanézer rubeljét. A két nőnek nehéz órai voltak, fizetetlen számlák, elzálogosított ékszerek. A grófnő mindent változatlan gondatlansággal fogadott. És különben is, a legkétségbeesettebb pillanatokban kaptak pénzt Amerikából, néha nagy összegeket is, a gróftól, a kinek ott jól ment a dolga.

Sőt egy nap azt írta nekik, hogy miután elegendő vagyonot szerzett, vissza akar térni Európába s arra kérte őket, várják meg Marseilleben.

Itt vártak rá két hónapig, a mikor egy levél tudtukra adta, hogy egy pénzügyi válságban a gróf tönkrement és mindent újra kell kezdenie.

... Nizza, Monaco, Monte-Carlo... Ez az a korszak, melyre Frida legtöbb keserűséggel gondolt. Tizenhat éves volt már. A grófnő elkezdte mutogatni, nem lévén egyéb reménye, mint egy jó házasság leánya számára. Abban a társaságban, a melyben elegyednek a világfiak, a pénzemberek, a kalandorok és a társadalmon kívüli nők, Frida közelebről megismerte és megutálta a gyönyörhajász emberek butaságát és durvaságát. Jóhiszeműen hitte, hogy ez az, a mit úgy hívnak, hogy «a világ».

Aztán meg, mivel szép volt s gyönyörűt, hogy szegény, része volt olyan hódolatokban, a melyeknek nem találta ki azonnal a természetét; vissza kellett utasítania öreg urak becselene ajándékait, rastaquouéres attakjait, sőt egyszer durva kezű érintést is. És ez elvette kedvét hosszú időre a szerelmenek gondolatától is.

A pénz azonban fogyott, a gróf pedig nem adott hirt magáról. Frida elvesztotta anyját Párisban, minden nyomorgók menedékhelyére.

Bár nem maradt, csak igen kevés pénzük, a Champs-Elysées táján szállottak meg egy kis szállodában. Elvesztettek egy hónapot tájékoztatlan várakozásban, zongora-órákat kerestek és látogatásokat tettek honfitársaiknál.

Hasztalan, néha megalázó látogatások, a melyekből nem hoztak egyebet, csak ünnöt igéreteket vagy száraz alamizsnákat. Ékszerük s ruháruk elfogytán akárki szegény kalandornőknek nézhetne volna őket.

Aztán szobát béreltek egy batignollesi nagy székeny fogadóban.

Frida kezdetül fogva könnyen beletörődött ebbe a szűkölködésbe, a mely oly hirtelen kö-

KOHL MEDÁRD PÜSPÖK A TEMPLOM KAPUJA ELÉ ÉRKEZIK.

gát, utolsó garasain beiratta egy olesó kölesönkönyvtárhoz.

Eljött azonban az a nap, mikor a két nő éhséget szenvedett. Míg a grófnő, behúzódván a padlásszoba sarkába, elmerült *Páris titkai*-ba, Frida kiment az utcára, csak úgy vaktában. Leszállt az éj. Járókelők meggyalázó szavakkal szólították meg. Végső fellázadását érezte egész belső lényének ez ellen a társadalom ellen, a melyben az ember meghalhat a nyomortól, a nélkül, hogy bárki is törődne vele. És gyűlölete alatt a misztikus öröme egy neme buzgott, hogy mind a többi áldozatoknak ismeretlen testvére lehet, hogy az ő szerencsétlensége is növeli a régi világ keserves adósságát és kétségtelenül siettetni a rejtett igazságszolgáltatás munkáját, a mely most még elrejtőzik, de nem felejt el semmit és rendben tartja a számadást. Ezek a bizarr gondolatok zavarosan kavargtak benne. Emlékezett bizonyos dolgokra: a német polgárlányokra, a kik megkövezték keményre nyomkodott hóval, nagyapja vértanúságára, a parasztek éhségére, melyről gyermekkorában beszélni hallott. És azt hite, hogy most közel áll a halálhoz, egész elgyöngült szive végtelen keserű szájalommal telet el a minden országok és minden századok szenvedőinek megszámlálhatatlan és szent gyülekezete iránt...

SZERTARTÁS A TEMPLOM FŐKAPUJÁNÁL.

Másnap Frida, a ki tudakozódott róla, meglátogatta jöltevőjét. Elmondta neki élete történetét. Audotia minden kozmopolitása mellett is meghatottsággal tudta meg, hogy Frida neki honfitársa. És mikor megtudta, hogy kinek az unokája, anyai szeretettel ölelte meg. — Édes gyermekem, — mondta az öreg forradalmárnő, — majd szölok magáról a hercegnőnek.

Ez a nyughatatlan és szinpadias Monteernay hercegnő újabb keletű barátja volt Audotia-nak a bőkezű szeszélyeiről egész Páris beszélt. Érzelmével magasan fölötté állott annak a fényűzésnek, nagyvilági reprezentálásnak, előkelő előítéleteknek és mérsékelt jótékony-ságnak, a nagyúri hölgy egész nyomorúságos létének, a melyre neve és vagyona predestinálta, s nem is bírta ki ezt az életet sokáig. Eleinte, kissé banális módon, a művészetet kezdte pártolni és maga is igen közepeszerű festményeket és elég gyalázatos rosz verseket csinált; majd merészen rááldozott néhány milliót a szentimentális politika és az evangéliumi demokrácia homályos vállalatára. Végül nekiadta magát a filantropiának, árvaházakat és elaggottak menhelyeit építtetett, a melyek berendezése olyan költséges volt, akár egy lordnak a versenyistállója és a melyekben minden ápolat fejénként ötezer frank járadékot képviselt. De másrészt személyesen is foglalkozott az intézetekkel, minden reggel azzal elégtette ki szükségérzetét a megindulásra, hogy sze-

A VÍZ MEGSZENTELÉSE.

AZ ÖRÖK-IMÁDÁS TEMPLOMÁNAK FÖLSZENTELÉSE. — Jelfy Gyula félfotóal.

"Az ereje odalett. Lába elszibbadt, halántéka lüktetett, — úgy került haza.

A lépcsőházban találkozott egy fekete ruhás nővel, a ki félrevonult, hogy utat engedjen neki.

Ez az asszony csunya volt, de olyan jóképű, hogy az ember megszerette csunyaságát. Hasonlított bizonyos szent öregasszonyokra, a kik közönséges külsejük és esetlenek, de a szemük és egész magatartásuk biztosságot és szeretetet áru el.

Frida nehezen vánszorgott fölfelé, a lépcső korlátjához kapaszkodva. A fekete ruhás asszony nézte őt egy pillanatra, aztán három ugrással mellette termett a lépcsőfordulónál és hirtelen egy fehér pénzdarábot nyomott a kezébe, mely, de nagyon lágy hangon mormogva:

— Kérem! Kérem!

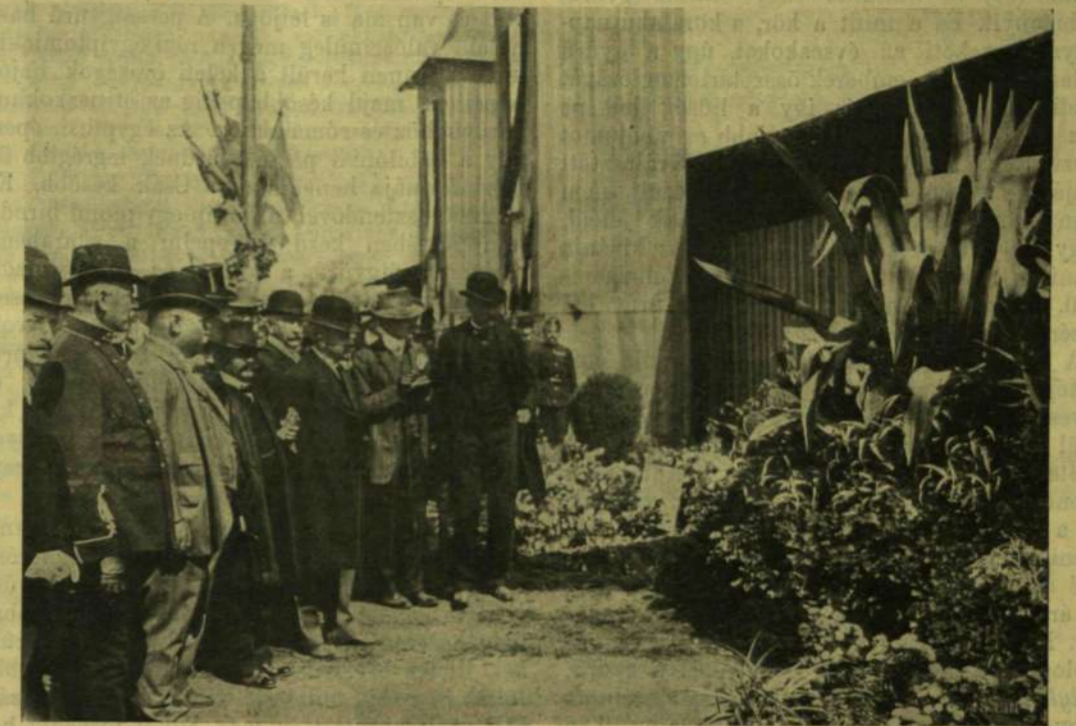
És odább ment, időt sem engedve a fiatal lánynak, hogy feleljen.

Latanief Audotia volt. Belekeveredve nyolcz évvel azelőtt abba a históriába, a mely miatt Kariszkin herceg Szibériába került, Párisba menekült, a hol «az ügy érdekében» dolgozott. Ugyanabban a házban lakott, a hol Frida; két kis, szegényesen bútorozott szobában, melyek falának hosszában halomra emelkedtek a röpiratok és hirlapok tömegei.

mélyesen látogatta, míg kocsija a kapunál várt, a szegénység házáit. Audotia is egy munkásnő betegágyánál találkozott vele.

— A barátóm, — mondta Audotia. — Nem fogadja el ugyan az egész igazságot, de megvan benne a jóakarát.

Lehet, hogy a hercegnő protekciójával, lehet, hogy Audotia utánajárásával, a ki folyton lőtött-futott, a legtevékenyebb, rejtelmes életet élte és nem tudni hogyan, minden körben voltak összeköttetései, Frida végre talált néhány német nyelvi és zongora-órát, a melyekkel éppen eleget keresett, hogy élni tudtak. Szaladgált Páris egyik végétől a másikig, útközben ette meg zsemlyéjét, félretaposott cipőben, vízhatlan köpenyére csurgott az esernyőről a víz, ödögött az omnibuszok állomásain. Nemcsak rezignált volt, büszke volt, hogy dolgozik és mindazok a benyomások, melyeket kívülről kapott, mindinkább átalakultak benne a részvét és a szeretet indulataivá. Abban a tömegben, a mely az omnibuszokat és lóvasutakat megtölti, sokáig elálmódzott egy-egy szegényes alakon; az arcvonások és modorok megfigyelésével rekonstruálta magának a nyomorúságos munka és áldozat existenciáját és megindulva saját képzelődésén, hallgatagon elmerült a részvéte ezek iránt. És mivel az utczák és a nyilvános kocsik tolongásában az egész világ jó és készsége volt iránta bájos-

MEZŐSSY BÉLA ÁLLAMTITKÁR KÖRÜTTJA A KIÁLLÍTÁSON.

A KIÁLLÍTÁS BEJÁRATA.

vette át, mert hajdanta szimbólikus jelentősége volt és a viselője nem csupán hiúságból hordta kezén a keskeny bronz-, vagy vas-karikát.

Minden időben más volt szerepe és jelentősége. Minden időben és minden nemzet történetében, a művészet és művelődés-történelem nézőpontjából tekintve, valóságos külön fejezetet alkot a gyűrű. A mikor a kézen, a mikor a karon, a lábon és a mikor a fülon vagy orron keresztül huzva szerepel, mindenkor más és más kultúrába világít belé. De a gyűrű ma, bár teljesen átment a közhasználatba, már odáig jutott, hogy múltjáról szinte alig tudunk róla valamit. Eredetét, szimbolumait és allegóriáit nem ismerjük és csak azt tudjuk róla, hogy ezer formájában is mindig csak — ékszer!

Pedig a míg idáig jutott, hogy a köztudatban ma már kizárólag mint ékszer ismerik, nagy és gyönyörű multat hagyott maga mögött és ezen keresztül magával hozta misztikus szimbolumait is. Valamikor évezredekkel előtől az ó-chaldeusoknál és egyiptomiaknál a gyűrű szimbólum volt. A kőralakú nap-pályát szimbolizálta, az örökké megújuló évszakokat és az időt, a melynek nincs kezdete és nincs vége és a gyűrű így a végtelenséget jelképezte. A rómaiak az egyiptusi istennel együtt át-

sága és szép arca miatt, ujjongott azon, hogy a nép ilyen jóindulatú.

Együttal szenvedélyes szeretet kelt benne Audotia iránt. És másrészt, látva, milyen őszinte, erőlelkű és törekenyen szép, Audotia is imádta őt. És ebben a gyöngédségben volt valami anyai érzés és tisztelet, valami abból az érzésből, a melyet a főpap érezhetett a kis Joas király iránt, vagy az öreg pap a fiatal novicia iránt, a kitől sokat vár, — mintha az öreg szociálistanőben lassankint megérett volna a frándék, hogy nagy dolgokra készíti elő Fridát.

(Folytatása következik.)

A LEGRÉGIBB ÉKSZER.

Ha valamelyik komoly archeológus megrajzolná az ékszerek családfáját, azon legelsőnek okvetlenül a gyűrű szerepelne. Ez az egyszerű fémkarika tűzfényű gyöngyfoglalatával, vagy művészi vésésű kővel határozottan a legszebb ékszer és disztigvált szépségével finoman ékíti a kezét, a melyhez gyöngéden hozzásimul, a melyet előkelővé és — beszédesé tesz. Szépsége mellett egyúttal a legősibb ékszer is. Írott nyomok vannak arról, hogy már nemesak a rómaiak, régi görögök, ó-kori egyiptomiak, de a bibliai időkbeli zsidók is viselték a gyűrűt. De kizárólagos ékszer szerepét csak újabban

ÖKBÖK.

A HEVESMEGYEI GAZDASÁGI EGYESÜLET JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA GYÖNGYÖSÖN.

vették ezt a szimbólumot is, a mit a két szó annus (év) és annulus vagy amulus (gyűrű) is bizonyít. És a mint a kör, a köralakú nap-pálya összeköti az évszakokat, úgy a gyűrű is lassanként az emberek összetartozását kezdi szimbolizálni és így a hűség jelképe lesz. A szimbólumból tehát újabb szimbólumot készítettek. Már az ifjú római kiválasztott arájának vasból vagy bronzból készült, nem épen finom művi gyűrűt küld, annak jeléül, hogy ő a nőt egész lényében magához kívánja fűzni és a római nő, a szimbólum elismerésül, egész életén át hordta a gyűrűt bal kezének negyedik ujján.

A férfit és nőt lélekben összekapcsoló eme jelképen kívül a gyűrű nemsokára már az egyesülést és birtokolást is szimbolizálja, azonfelül pedig holmi szövetségést is jelent. Minos, Kréta királya és sz athéni Theseus, a tengerek istenétől, Neptuntól való eredetüket vitatják. És a mikor mindkettőjüknek bizonyosságot kell tenniük erről, Theseus a tenger vagyis Neptun felé dobja pecsétgyűrűjét és a gyűrű eltűnik az árban, annak jeléül, hogy a tenger és annak istene elfogadják a köteleket. De a mitológiában még máshol is szerepel a gyűrű. Polykrates be akarja bizonyítani Amasisnak, hogy a szent tengert övele, miként a múltban úgy a jövőben is, titokzatos kapocs fűzi össze és ennek jeléül ünnepiesen a tengerbe veti gyűrűjét. Am a tenger mélye visszadobja a partra. A tenger nem újítja meg véle a szövetséget. Ugyanez a szimbóluma később annak, hogy a velencei doge, ünnepélyes szertartások közben értékes drágaművi gyűrűt vet az Adriába, ezzel azt jelezvén, hogy a tenger a köztársaságnak — jegyese. De a gyűrűnek nemsokára az állami, hanem az egyházi és tudományos életben is van szerepe. A halászfurúrt a pápát az egyházzal jegyzi el örök frigré, a tudori és magister gyűrű pedig azt jelképezi, hogy annak viselője egész életét a tudományoknak fogja szentelni.

Eddig a gyűrű csak szimbólikusan jelentette az eljegyzést, mert hiszen többnyire csak fogalmak, elemek vagy erők szerepeltek benne. Az eljegyzés és a jeggyűrű kelet-római szokása azonban a kereszténység útján ezután már teljesen meghódította az egész művelt világot és szinte törvényszerű érvényességre emelkedett. De ez csak lassan ment és jó időbe tellett, a mig különböző népeknél szokásos titokzatos csomókötést, kettétört pénzdarábokat, a kűszöbire való söhíntést, a friss kenyérnek a jegyepár feje fölött való kettétörését a frigykötésnél a gyűrű kezdte helyettesíteni. Ez csak a tizenötödik században következett be. Ekkor a gyűrű már csak a lelki kapcsolatot jelentette. Lassanként eltűnt a birtoklás jelentő, többé kevésbé jurisztikai jelentősége és helyébe lépett a gyűrűváltás, a mely már a kölcsönös vonzódást, a szerelmet és hűséget szimbolizálta.

De ha a gyűrűnek kulturtörténeti szereplését figyelemmel kísérjük, nem szabad szemelt hunynunk az elől sem, hogy gyakran szerepelt a gyűrű titokzatos varázsló eszköz gyanánt is. Gyg, lydiai király leszál a föld mélyébe és ott ujjára vonja a legyőzött óriás gyűrűjét, a mely a szerint, hogy ő azt befelé vagy kifelé fordítja, látható vagy láthatatlan alakot kölcsönöz neki. Az ós-wikingeknél és dánoknál a csodagyűrű megővja a megöregedéstől Holger, a ki e magikus gyűrűt Morgane tündértől kapta. De a gyűrű a tüzet is eloltja. A bambergi szent Kunigunda, a mikor gyilkos tűz ütött ki, a vészharang felé dobta gyűrűjét és az magától harangozni kezdett, a mi által elejét vehették a pusztulásnak.

A gyűrű hajdan a hatalmat is szimbolizálta és mint a hatalom jelképe már a bibliában is szerepelt. Mózes I. könyvének 41. fejezete így szól: «És szóla vala továbbá a Pharao Józsefhez: Lásd én téged egész Egyiptomnak fölébe helyeztelek és lehúzáv gyűrűjét kezérol, József kezére húzta vala azt.» A Makkabeusok könyvének hatodik fejezetében a 14-ik vers is a gyűrűről szól, még pedig a következőképen: «Megtette vala kapitányának egész országa fölé és neki adá a koronát, a palástot és a gyűrűt.» De a hatalmat szimbolizálja a gyűrű akkor is, a midőn a püspök egyházfeljelmi jogaiban elismeretik: «per annulum et baculum», azaz: gyűrű és pásztorbot által.

A gyűrű eddigi szereplése nagyobbára elvont volt. Gyakorlatilag csak mint pecsétgyűrűnek volt és van ma is létjoga. A pecsétgyűrű használata valószínűleg még a régi egyiptomiaktól ered és innen került a keleti országok hajlépéihez, majd később pedig az etruszkokhoz, görögökhöz és rómaiakhoz. Az egyiptusi, épen úgy a babiloniai pecsétgyűrűnek legrégibb ösmert formája hengeralakú. Csak később, Kr. e. 2200 esztendővel, a közép-egyiptomi birodalom idejében kezd szerepelni a skarabeusz alakú pecsétgyűrű, a melyet az ujra húzott, fémből készült gyűrűre erősítettek és vésete befelé volt fordítva. Ez a véset forgatható volt. De nemsokára a Nilus mentén, hanem Ciprus szigetén is találatak ősi leletekben arany és ezüsfoglaltatú skarabeusz-pecsétgyűrűket és később az etruszkok is készítettek már ilyen gyűrűket, a melyekkel azután az egész Középtenger vidékét elárasztották.

Csak később, a görögöknél és rómaiaknál szerepel először a gyűrűbe szilárdan odaerősített, köből készült pecsétvéset. A pecsétgyűrű vésete egyébként a régi görögöknél a szabad polgár jelvénye is volt. Ezekkel a pecsétgyűrűkkel, illetve ezeknek lenyomatával látta el birtokait és javait, hitelesítette okmányait és írásbeli nyilatkozatait és már Solon törvényt hozott arra nézve, hogy a kömetaszöknék és vésnököknél tilos az eladott pecsétgyűrűnek vésetéből bármilyen formában is másolatot megtartaniok. Homérosz nem tesz említést seholsem a pecsétgyűrűről, de Schliemann Mykenében a görögölötti időkbeli való romok között már talált aranypecsétgyűrűt is. A későbbi rómaiak már nem csupán okmányok és írásbeli nyilatkozatok, végredeleletek hitelesítésére használták a pecsétgyűrűt, hanem már a leg-rövidebb levelet, sőt teljesen magánjellegű irásos üzenetet is visszpecsételték láttak el, sőt még a házi eszközöket is, ha a helyzet úgy hozta magával, pecsétgyűrűvel pecsételték le.

Csak ezután kezdett szerepelni a gyűrű mint ékszer. Az ősök még a fősúlyt a kő vésetére helyezték és a foglalás legtöbbször igen egyszerű volt. De a művészi követésekben még ma sem értük utól a régi görög és római követmetszőket és vésnököket. A dekadens rómaiak már összes ujjakat elhalmozták értékes és drágaművi gyűrűkkel, a melyekért olykor hihetetlen árakat is fizettek. Voltak, a kiknek külön gyűrűgyűjteményük is volt, a melyeket külön és célra készült szekrényekben, az úgynevezett dactylothea-ban őriztek. Az első ilyfajta gyűjtemény Scavrusse volt, Sulla mostoha fiáé és ez hosszú időn keresztül páratlan volt egész Rómában a maga nemében. Fényét csak Pompejus homályosította el, a ki Mythridates világhírű hasonló gyűjteményét, mint hadizsákmányt Rómába hozta és ott az áldozati ajándékok között a Capitoliumon elhelyezte. A rómaiak után később, a merre csak a legiók megfordultak, az északi országokban is szerepelni kezd a gyűrű, mint ékszer, de sok helyütt az ujgyűrűk helyett kétszer csavart, aranyból készült kargyűrűk és karpereczek is szerepelnek. Már Tacitus is említi ilyeneket a chattonaknál, de szerepelt ez az avaroknál is.

Úgy foglalatra, mint formára vagy köre nézve, a mai napig igen gyakran változott a gyűrű. Egyszerű fémkarikákra hatalmas, nehéz gyűrűk következtek, hol ilyen, hol amolyan drágakő volt dívatva, mert itt is, mint minden luxus-cziknél, a dívat változásai az irányadók.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Szepesmegyei történethez. A szepesmegyei történeti társulat, a mely már nagy szolgáltatásokat tett a multunk emlékeit felkutató tudománynak, most egy teljes kötetben kiadta — harmadik példakul Szepesmegyei okirattárához — azokat a nagybecsű és fontos okiratokat, melyeket Weber Samu lelkész, a Szepesség nemrég elhunyt kiváló buzgalma ismerője és ismertetője gyűjtött össze. A bő tartalmú forrás-kiadvány eredeti szövegükben a latin és német régi okiratokat s első sorban a történettel foglalkozó szakember veszi nagy hasznát. Különösen művelődéstörténetünk meg mindig nagyon hiányos adattára bővíti e művel, a mely a cséhek életére, a régi munkás és munkaviszonyokra, az egyes városok anyagi kérdéseikben való sűrűdésaira, a büntetőjogi állapotokra vet érdekes világot. Az okiratgyűjtemény mintegy 20 évi gyűjtés ered-

ménye a használatát nagyon megkönnyíti a pontos név- és tárgymutató. Van a könyvnek egy melléklete is: II. Rákóczi Ferenc egy levelének hasonmás, melynek eredeti kéziratát Iglo város levéltára őrzi.

Beszédek. Vértesy Károly egy 217 lapra terjedő kötetben kiadta az beszédeit, melyeket hazafias ünnepélyeken, gyűléseken, küldöttségekben, lakomákon mondott nemkülönben azokat az üdvözlő iratokat, sőt sürgönyöket is, melyeket különböző alkalmakkor különböző személyekhez és testületekhez intézve fogalmazott. A szerző maga adta ki könyvét s bizonyára kedves emlékét ad vele azoknak, a kik az illető alkalmakkor jelen voltak.

A szarvasvipera. Betnák Béla e czímmel novellás könyvet adott ki, melyben nyolc elbeszélést gyűjtötte össze. Valami jelentékeny irodalmi tulajdonságokat nem árulnak el ez elbeszélések, egyikben-másikban azonban van használható nyers anyag, a melyből hivatott író tudott volna érdekes dolgot is csinálni.

Uj könyvek: A Szepesmegyei Történeti Társulat évkönyve. III. Pótlék Wagner Szepesmegye okirattárához. Összegyűjtötte Weber Samu. Lőcsé.

Vértesy Károly legújabb beszédei (1904—1907). Zombor, szerző kiadása.

A szarvasvipera. Elbeszélések, írta Betnák Béla. Kaposvár, Rézavénynyomda.

HALÁLOZÁSOK.

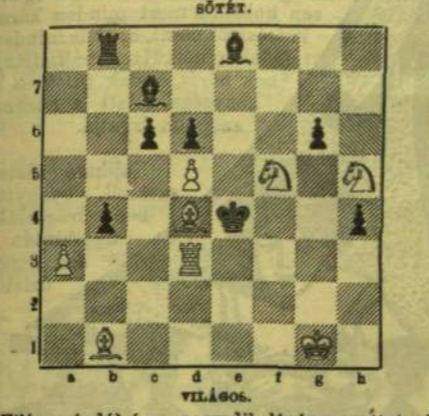
Elhunytak a legközelebbi napokban: Igloi SZONTAGH TRUZSE, nyug. magyar államvasúti felügyelő, 68 éves korában Budapestben. — KLEKNER GYÖRGY, magy. kir. posta- és távírófelügyelő, 59 éves korában Kassán. — SZENKOVIC DEZSŐ ügyvéd, a kassai református egyház presbitere, 54 éves korában Budapestben. — CSÁSZÁN JENŐ, előkelő fővárosi polgár, malomtulajdonos, székesfehérvári törvényhatósági bizottsági tag, Budapestben. — RÁPÁSY BÉLA dr., pestvidéki királyi törvényszéki bíró, 44 éves korában Karlsbádban. Holttetését Lőcsére vitték, s ott helyezték örök nyugalomra a családi sírboltban. — MISKOLCZY DEZSŐ magánzó, 68 éves korában Csenegődon. — MICHELBACH FÜLÖP, magy. kir. posta- és távíró-felügyelő, 64 éves korában Nagyikindán. — VÁRBÖGYAI BOGYAY VINCZE, nyug. magy. kir. csendőrnagy, 68 éves korában Kóttse községben. — ID. PAAR JÁNOS ékszerész, 65 éves korában Budapestben. — GÁDI KATYER MIHÁLY, nyug. magy. kir. postatiszt, 39 éves korában Temesváron. — KNEZAVICH JENŐ, csász. és kir. százados 39 éves korában Brasóban. — SZÓKE ISTVÁN tanító, a budapesti felsőerdőszori elemi fiúiskola igazgatója, Budapestben. Az elhunyt negyven esztendeje működött a tanítói pályán, legnagyobb részt a főváros szolgálatában. Hivatását mint pedagógus kiváló hozzáértéssel, buzgalommal és szorgalommal töltötte be. E mellett sokat foglalkozott a tanítóság minden dolgával. Kartársai sorában mindig az első között volt s a hivatalos tanító-testületnek az élnöke volt. Nagy része volt a szünidei gyermektalálkozó intézményének meghonosításában is. — RÁTKAY ÁGOSTON, állami iskolai igazgató-tanító Chizsénben. — TÓTIS VILMOS dr., fővárosi ügyvéd, Budapestben. — GAÁL GÉZA, nyugalmazott kereskedelmi miniszteri segédhivatali igazgató, az arany érdemkereszt tulajdonosa, 64 éves korában Ipolyságban. — CSUHA JÓZSEF, állami elemi iskolai tanító, tartalékos honvédhadnagy, 35 éves korában Ujpesten. — TÖRVI és füzesséri FÜZESSÉNY KÁLMÁN, Csanád megye tiszteleti főigazgatója, a csanádi püspökségi uradalom jogtanácsosa. Csanád megye törvényhatóságának és Makó város képviselőtestületének tagja, 71 éves korában Makón. — SCHMAY ISTVÁN, építész, a budai zenekör gondnoka, Budapestben. — KOTCZONAY ERNŐ dr., magyar királyi bányaorvos, királyi törvényszéki orvos, Zólyom vármegye tiszteleti főorvosa, törvényhatósági bizottsági tag, 63 éves korában Besztercebányán. — SZÁSZ JÓZSEF, nyug. kántortanító, 78 éves korában Csikszentmártonban. — ROMÁN JÓZSEF, nagyváradi ügyvéd 87 éves korában Nagyváradon. — KLIMENT LAJOS, korponai ágostai hitvallású lelkész, 51 éves korában Korponán. — ALMÉR LAJOS, Nagybánya város képviselőtestületének és Szatmár vármegye törvényhatóságának tagja, 55 éves korában Nagybányán. — TÖSSÉ JÓZSEF, 58 éves korában Berettyóújfalván. — IMREI LÁSZLÓ, a pécsi jogakadémia harmadéves növendéke. — IFJABB STOLL FERENC, Stoll Ferenc és felesége, szül. Scholtz Klára fia, hat éves korában Veszprémben.

Erdődi PÁLFI ISTVÁNNÉ grófné, szül. cserneki és tarkeői Dessewffy Matild, 81 éves korában. — ÖZV. BLASKOVICS SÁNDORNÉ, született Lucas Aranka, Blaskovics Sándor bihari földesúr özvegye, Königs-warter Herzmán báró anyósa, 70 éves korában Bécsben. Holttetését fia, Blaskovics Sándor, volt képviselő hazahozatta Nagyváradra. — MESSIAOS KLÁRA, Győrött. — BETTELHEIM IMRÉNÉ, született Schwarz Aranka, 32 éves korában Aradon. —

Ösv. óhídi SZIGETHY ANTALNÉ, szül. dezerécsi Rósa Etelka, 72 éves korában Zalaegerszegen. — Özvegy SOMOSSY ANTALNÉ, szül. Kern Inez, néhai Somossy Antal pénzügyi tanácsos özvegye, 60 éves korában Pozsonyban.

SAKKJÁTÉK.

2806. sz. feladvány Schuster Zeigmondtól, Budapesten.

Világos indul és a negyedik lépésre máttot ad.

Ne vásároljon selymet... SCHWEIZER & Co., Luzern U/24. (Svájc.) Selyemszövet- és... Kir. udv. szállított.

A Bőr- és Lithion-tartalmu Salvatorforrás. Kiváló sikerrel használtatik vesebajoknál, a húgyhólyag bántalmainál és köszvényes, az utolsó betegségéknél, az emésztési és leégzési szervek hurutjainál. Húgyhajtó hatású!

MARGIT Gyógyszer- és Készletgyártó Vállalat. (Magyittélép) Beregszegi gyomor, belek, húgyhólyag és különböző légzőszervek hurutos bántalmainál igen jó hatású még akkor is, ha vérzések esete forog fenn.

Szerkesztői üzenetek. Örök szerelem. Kék szemeknek. Magamról. Elég csinosak s az elégnél nagyobb mértékben banálisak. Szerzőjunktől sokkal jobb dolgokat láttunk már, nincs ok rá, hogy ezeket a gyöngébbeket napvilágra vigyük. Sírás és nevetés. Írás. Vágyak stb. Eredeti szeretne lenni, de a legjobb esetben is csak a bizarrság viszi, rosszabb esetekben izetlenné válik. Te boldogan álmódsz. Mondvacsinált dolog, elég ügyes fraseológiával, de merev nyelven előadva. Tények. Ebben is van egy-két színes sor, de maga a tárgy — a lángra kábán beleröppölő lepke és a diadémság után kapkodó ember párhuzama — olyan banális és elcséplé, hogy igazán kár volt fáradságot pazarolni rá. Nem nézek én. Összeszedem a mult... Csupa merő hervadt szólam, a népdalból, Petőfiből s a rozsa líra patron-raktárból. Ki vagyok. Inkább mást kérnék, ez se épen rossz, de nincs hozzá nagy kedvünk. Meteor. Az ilyen visszhang-költészetnek szerintünk nincs semmi értelme, sem jogosultsága. Az én kabátomhoz. Az efféle nagy sokszor megírták már, kár volna most újra fölmegelíteni. Szomorú történet. Nemsokára a történet szomorú, de maga a vers is. Alig értjük, hogy lehet a mai világban ily ügyefogyott technikával dolgozni; az egész versben alig van rim, a mely elfogadható volna rimnek.

KÉPTALÁNY. A 33-ik számban megjelent képtalány megfejtése: Nem az ostor, hanem az abrak indítja meg a lovat. Felelős szerkesztő: Hoitsy Pál. Szerkesztéségi iroda: Budapest, IV., Reálintoda-u. 5. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Kufeké. gyermekek és felnőttek részére. A bel- és külföldi legelő tekintélyi ajánlják a Kufeké-féle gyermekszert mint legjobb tápszert hányásos hasmenésnél, béhurutnál stb. «A csecsemő» című tanulmányok fűzet nagyon kapható az árusítványokban, vagy Kufeké R.-nél, Wien, III. No mondja csak, mi lesz ebből? Almatlan éjszakák, mert a köhögés nem enged nyugodni; nappal hágyást és fájdalmat a bronchiákban: teljesen elayomitanak. — Nos, kedves uram, ez csak mindig azt tanácsoltam Önnek, a mit szerencséjükre már számtalannak tanácsoltam: használja a Fay-féle valódi sodeni ásványvizeket utastás szerint, nem igérek Önnek sokat, ha mondom, hogy nemsokára ismét nyugodtan aludni és szabadon fog tudni lélegezni. Tassék legelőbb kísérletet tenni. Mindenütt kaphatók dobozoknál 1 K 25 f.-ért. Vezérkép. Ausztria-Magyarország részére: W. Th. Gunzter, Wien IV/1, Grosse Neugasse 27.

RETHY BÉLA GYÓGYSZERÉSZ. 103 SZÁMBAN. PÉMETÉRFÜZUKORKA. VILÁGOSAN RETHY FÉLE CZUKORKÁT. TESSÉK HÖKÖLÉSEK, PAVASZ, SZÁRNY, ÖRÖKÖZŐ ÉS FURFANGOSAN. A VALÓDI RETHY FÉLE CZUKORKA. MINDEN EGYES DÁRKADÁKJÁN RAJTA VAN A RÉV: RETHY.

Dús kebel... Ingyen és bérmentesen! Készíti NERUDA NÁNDOR. BUDAPEST, IV. KOSSUTH-IAJOS UTCA 75.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban, Budapest, IV., Egyetem-u. 4.

NERUDA féle pipere BORAX. Készíti NERUDA NÁNDOR. BUDAPEST, IV. KOSSUTH-IAJOS UTCA 75. 1 üveg ára 1 korona 50 fillér.

Ha fáj a feje ne tétovázzék, hanem használjon azonnal Beretvás-pastillát. mely 10 peres alatt a legmákosabb migráint és fejfájást elmulasztja. Ár 1 korona 20 fillér. Kapható minden gyógyszerertárban és drogériában. Készíti Beretvás Tamás gyógyszerész Kispeszen. * * * * * Orvosok által ajánlja. — Három dobozát ingyen postai szállítást.

Szépítő Kúrát

végezhet mindenki odahaza, ha egy dr. Jutassy-féle szépítő készletet beszeres.

Bőrszépítő készlet a normális, ép, tiszta arcbőr szépségének ipolására és megőrzésére; száraz, simorós, durva, hámló, feszülő, viszkető, hervadó bőrre; ráncok és libabőr ellen.

Börgyógyító készlet fényes, zsíros, poros, sáskás (mitesszeres), pattanásos (vimmeris), oros, vörös arc, vörös orr, vörös kék, lagyási foltok és izsápis ellen.

Bőrtisztító készlet. Előszáraz, leharant napos-
tőttárok fehéritésére, szepítő és májolt ellen.

Hámlasztó készlet. Lencsefoltok, tégpórusok, pat-
tanás-nyomok, rózsapattanás (rosacea) bőrkeményedés, borvirág, himlőhely és sebhely ellen.

Hajgyógyító készlet hajkorpa, hűhullás ell. s kopaszod. megakadályozására.

Ezen készletek fel vannak szerelve a megfelelő szappannal, szükséges kozmetikai eszközökkel és szerekkel, melyeknek biztos hatását 1892 óta ezer és ezer arcon tapasztaltuk s a melyeknek ártalmatlanságáról az intézet főorvosa: dr. Jutassy József kozmetikus bőrgyógyász, egészségügyi tanár kezeli. Ennek receptjei szerint a szerek készülnék. A kimerítő használati utasítás alapján mindenki sikeresen kezelheti magát azon szépség-
hibája ellen, melynek megfelelő készletet beszeres. Jutassy dr. «Szépségápolás» c. könyve minden készlethez mellékelve van.

Minden egyes készlet ára 5 korona.
Készíti és elárulja személyesen vagy posta útján a
Kozmetikai Gyógyintézet
Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 4. sz. I. em.
Kapható vagy megrendelhető az intézetnél minden gyógy-
szerárban. — Főraktár: Török József gyógyszerár 12403
Budapest, VI., Király-utca 12. szám. 12402

SZÜRETTRE tüzijáték, lampion és zászlókat

ajánl
Emmerling Adolf
Budapest, gróf Károlyi-utca 26. sz.
Arjagyzók bérmentve.

**Gyakorlati
angol nyelvtan.**
Irtta DALLOS GYULA
Sajtó alá rendezte
PATTERSON ARTHUR
Hatodik javított kiadás.
Ára egész vászonkötésben
3 K 60 fillér.
Kapható:
**LAMPEL R. könyvke-
reskedése** (Wodianer F. és
Fiai) r. t. Budapest, VI.,
Andrássy-út 21. és min-
den könyvkereskedésben.

PRÓBÁLJA MEG EGYSZER A
BRÁZAY-SÓSBORSZESZ-SZAPPANT
és hű marad hozzá mindaddig, amíg szép
akar maradni.

A BRÁZAY-SÓSBORSZESZ-SZAPPAN
finom illatú és túlszirozott, a leg-
hidegebb vízben is azonnal igen erő-
sen habzik s mert minden káros al-
katrésztől ment, azok is minden ag-
godalom nélkül használhatják, kik-
nek bőrért, annak tálalásos érzé-
kenysége miatt a közönséges
szappan igazgja. 12613

Kapható illatszer-
szeknél, gyógytárka-
ban, drogériákban,
égyesintézetben min-
den finomabb
üzletben.

Modern zeneköltők albuma
Operettek, tánczok, dalok, cabaretszámok, kuplék
gyűjteménye. — A Népszínház-Vígopera, a Magyar-
Színház, a Király-Színház, a Fővárosi Orpheum és az
összes Cabaretek műsorából egy szép kiállításban kötetben
jelent meg. A kötet 107 oldalra terjed és magában foglalja: Keltár,
Mader, Szabados, Szirmai, Linka Camillo, Hetényi, Zec utca és
más híres zeneszerzők legjobb termékeit. E gyűjtemény, mely
külön-külön 70 koronába kerül,
5 K 80 f.-ért bérmentesen kapható
ZIPSER és KÖNIG
zeneműkereskedésében Budapest, Andrássy-ut.

**KWIZDA-
főle
FLUID**

Kigyó-védjegy.
Turista-
fluid.

Rég bevált aromatikuss
bedzsérelés az inak és iz-
mok erősítésére és edzésére.
Turisták, kerékpárosok, va-
dászok és lovasok által siker-
rel használva elő- és utó-
erősítésre nagyobb turák után.

Egész üveg ára K 2.—
Fél üveg ára K 1 20.

Kwizda-főle FLUID
Valójában kapható a gyógyszerár-
rakban. — Főraktár:
Török József gyógyszerár-
nál, Budapest, Király-utca 12,
Andrássy-út 26. G

**Akar-e
szép lenni?** Akkor ne has-
náljon mást,
mint a legjobb-
nak általában
— elismert —

Rogátsy-főle magyar pipere-boraxot,
a melytől rózsás, üde, selymes arczbőrt nyer, eltüntet
a ráncokat, szeplőt, májfoltot, pattanásokat, stb.

Nyáralásnál nem nélkülözhetjük, mert
a legkeményebb talaj-
vizet is megpuhítja. Kiváló hámszer torok-, szamgyul-
adás, izsápis és szájbűz ellen. A fogak fehéritése és
épentartása tekintetében barnulatos hatású bir. Mint
univerzális hámszer gyümölcsápolásnál és háztartás-
ban a legjobb lelkiismerettel ajánlható.

Egy doboz ára 30 és 75 fillér.

Rogátsy-főle borax-öröm 1 K, borax-szappan 80 f.,
borax-pónder 1 K 20 f., borax-fogkrém 50 fillér.

ROGÁTSY KÁLMÁN drogériája,
Budapest, VII., ker., Rákóczi-út 10. szám.

David Károly és Fia
doboz-, papíráru- és szabad. fémkapocgyára
Budapest, I., Mészáros-utca 58.
Telefon sz.: 41-48. Sürgőnczim: Cartonage.
Gőzerőre berendezve.
A magyar kir. dohányjövődék szállítója.
Napi gyártás 150,000 doboz.

KNUTH KÁROLY
mérnök és gyáros 11920
Cs. és kir. fensége József főherceg udv. szállítója.
Gyár és iroda:
Budapest, VII. ker., Garay-utca 10.
Központi víz- és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetékek, csatorná-
zások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb.
Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készíttetnek.

MAGYARON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE.
Alapított
1847.

Rausweller János
Szegeden. Cs. és kir. kizárólagosan
szab. chronometer- és műórák, Műalkotás
a remontoir ingóórákmal
stb. stb.

**ÓRAK, ÉKSZEREK 10-ÉVI JÓTÁLLÁSSAL
RÉSZELETFIZETÉSRE**

Képes árjagyzók bérmentve. Javítások pontosan eszközöltetnek.

Budapesti Takarékpénztári és Országos Zalogkölcson R-T.
Irodái: VI., Andrássy-út 5. sz. a. (saját házában).
Bevezetett részesítők: 10 millió korona. Ellátás betétek, lezárási váltókat és előleg
nyújt értékpapírokat.
M. kir. szab. oszt.-sorajáték főkezelője: Budapest, VI., Andrássy-út 5. Készítők-
ületei: IV., Károly-körút 18. IV., Ferenciek tere 4. (Irányi-utca arok), VII., Király-
utca 61., VIII., József-körút 2., VIII., Üllői-út 11928

Az összes fővárosi és vidéki
elemi-, polgári-, közép-, felsőbb leány-,
kereskedelmi és magán iskolákban
használatban levő

**tankönyvek és
segédkönyvek**
a legújabb kiadásokban kaphatók

Magyarország legrégibb és legnagyobb
tankönyvkereskedésében:
LAMPEL R. könyvkereskedése
(Wodianer F. és Fiai) részvénytársaságnál
Budapest, VI., Andrássy-út 21. sz.
Postai megrendelések a beérkezés napján elintéztetnek.
A kiadásunkban megjelent összes tankönyvek-
ről jegyzéket kívánatra készséggel küldünk.

A FRANKLIN-TÁRSULAT és LAMPEL R. KÖNYVKERESKEDÉSE

IV., Egyetem-utca 4. szám (Wodianer F. és Fiai) r-t. VI., Andrássy-út 21. sz.
= kiadásában megjelent és minden könyvkereskedésben kaphatók: =

Az
EGÉSZSÉG KÖNYVTARA
SZERKESZTI:
GERLÓCZY ZSIGMOND dr.
Az Országos Közegészségi Egylet kiadványa.

Most jelent meg
Az
ANGOLKÓRSÁG
Irtta:
PREISICH KORNÉL dr.
egyetemi magántanár, kózkórházi főorvos.
Ára kötve 1 korona.

Az ANYASÁG HIGIÉNÉJE
Irtta
thurzóbanjai ELISCHER GYULA dr.
Ára 1 kor. 50 fill.

A gyermek lelki világából
Irtta
BABARCI-SCHWARTZER OTTÓ dr.
Ára 1 kor. 50 fill.

A mérgezésekről
Irtta
VÁMOSSY ZOLTÁN dr.
Ára 2 korona.

A
TUBERKULÓZIS
Irtta
SZEGEDY-MASZÁK ELEMÉR dr.
Ára 1 korona.

A GYERMEKRŐL
Irtta
BÓKAY JÁNOS dr.
Ára 1 kor. 50 fill.

A gyermek táplálkozásáról
Irtta
BEREND MIKLÓS dr.
Ára 1 kor. 50 fill.

A fertőző betegségekről
Irtta
GERLÓCZY ZSIGMOND dr.
Ára 1 kor. 50 fill.

A nyolc kötet egyszerre megrendelve
10 korona.

Most jelent meg!
WILDE OSZKÁR
**MESÉK, TÖRTÉNETEK
ÉS KÖLTEMÉNYEK PRÓZÁBAN.**
Fordította
MIKES LAJOS
Ára díszes kiállításban 4 korona.
Ugyanígy alakban jelenek meg
WILDE OSZKÁR-tól:
DORIAN GRAY A READINGI FEGYHÁZ
ARCZKÉPE. BALLADÁJA.
Fordította Fordította
Schöppflin Aladár. Radó Antal.
Ára 4 korona. Ára 1 K 60 L.

Wilde Oszkár munkái a Magyar Könyvtárban
Egy-egy szám ára 30 fillér.
De Profundis. (498-499. sz.) Három mese. (444. sz.)
Aforizmák és ötletek. (502. sz.) Az eszményi férj.
(495-496. sz.) Lady Windermere legyezője. (323. sz.)
Salome. (479. sz.) Bunbury. (488-489. sz.) Fló-
renczi tragédia. (506. sz.)

Dr. Kapitány Kálmán
utikönyvei:
AZ OSZTRÁK CSÁSZÁRSÁG.
11 térképpel és 6 városi tervrajzzal. Kötve 6 K
BÉCS. Bécs város tervrajzával. 80 f.
KARLSBAD. Három térképpel. 80 f.
MERÁN ÉS ARCO. Két térképpel 80

Magyar Könyvtár.
Szerkesztő Radó Antal.
Egy-egy szám ára 30 fillér. **526** Minden fizet külön
szám is kapható.

UJ:
509. Gustave Flaubert. Heródiás. Ford. Gábor Andor.
510. Conan Doyle. Sherlock Holmes kalandjai. VII. so-
rozat. Fordította Komor Gyula.
511-512. Farkas Emőd. Gróf Bathányi Lajos élete.
513. Anatole France. Elbeszélések. Fordította Molnár
Ferencz.
514-515. Roberto Bracco. Fantomok. Dráma. Fordi-
totta Radó Antal.
516. Hedín Sven. Három év Tibetben. Ford. Halász
Gyula.
517. Höfding Harald. Darwin élete és tana. Ford.
Zoltán Vámos.
518. Gustave Flaubert. Egy jó lélek. Fordította
Gábor Andor.
519. Shakespeare. Julius Caesar. Fordította Vörösmarty
Mihály.
520. Farkas Pál. Keleti uti képek.
521-522. Halász Zoltán. Mester-játszmák.
523. Conan Doyle. Sherlock Holmes kalandjai. VIII. so-
rozat. Fordította F. Fayer Rózsa.
524-525. Schopenhauer Arthur. Paracenzisek és
Maximák. Fordította dr. Szemlér L.
526. Cicero beszéde Archias érdekében. Fordította
Szidarovszky János.

A Nemzeti Színház
nagysikerű műsordarabjai:
A hálás utókor.
Szinjáték 3 felvonásban.
Irtta
LENGYEL MENYHÉRT.
Amatőr kiadás. Ára 2 korona 50 fillér.

Fátum.
Szinmű 3 felvonásban.
Irtta
ZSIROS ISTVÁN.
Amatőr kiadás. Ára 2 korona 50 fillér.

MOLNÁR FERENCZ KÖNYVEI:

RABOK REGÉNY Ára 4 korona	MUZSIKA ELBESZÉLÉSEK Ára 4 korona
RAJZOK Ára 30 fillér	Vígjáték három felvonásban Hatodik kiadás Ára 2 kor. 50 fill.

Regény diákok számára:
A PÁL-UTCZAI FIÚK
Ára vászonkötésben 6 korona

OLCSÓ KÖNYVTÁR.
Szerkesztő Gyulai Pál.
UJ:
1430. A magyar szabadságharc német dal-
nokai. Szemelvények Hartmann Mórész köl-
teményéből. Ford. Kosza Andor.
1431. Gyulai Pál. Emlékezés Deák Ferenczre.
1432-1433. Istvánfi Pál. Volter és Griseldis. Bevezette és
magyarizáló jegyzetekkel kísérte Vende Ernő.
1434-1436. Ihering Rudoll. Küzdelem a jogért. Fordította
dr. Szilassy Cézár.
1437-1463. Mac Donagh Mihály. Az angol parlamenti
szokások, furcsaságai és humora. Ford. Huszár Imre.
1464-1473. Fogazzaro A. A szent Regény. Ford. Vetei J.
1474-1478. Ötven év előtt. Elbeszélés. Irtta Jókay Lajos.
1479-1480. A kondor. Irtta Stifter Adalbert. Németből
fordította B. K.
1481-1485. Candide vagy az optimizmus. Irtta Voltaire.
Fordította Langer Ignác.
1486-1488. Furio. Elbeszélés. Irtta D'Amicis. Olaszból for-
dította Elek Arthur.
1489-1494. Sterne érzékeny utazásai. Ford. Kazinczy
Ferencz. Bevezette és kiadta dr. Berki Miklós.
1495-1497. Balzac. Irtta Taine H. Franciaából fordította
dr. Halasy Aladár.
1498-1499. A szendmári kolostor. Irtta Grillparzer.
Fordította Győri K.
1500-1502. Nyomor és büntetések. Irtta dr. Balogh Jenő.
1503-1505. Utazás a Harzban. Irtta Heine. Németből
fordította Oltó Gábor.
1506-1508. A pozsonyi diéta. Vígjáték 3 felvonásban.
Irtta Bereczik Árpád.

BERKETZ ISTVÁN UTÓDA

*** kelme-festő és vegytisztító gyára ***
Budapest, IX. ker., Kinizsy-utca 14. szám. Cégtulajdonos: Kovács Endre.

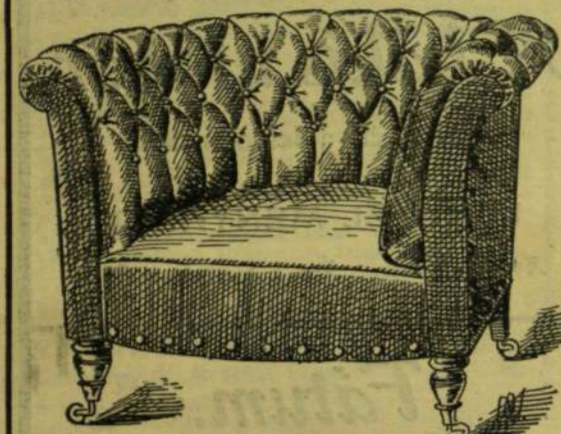
Kitüntetve: Páris, Bécs, Budapest, Szeged.
Alapítva 1864.
Telefon 63-36.
Vidéki megbízások pontosan teljesítettek.

Gyűjtőtelepek:
Andrássy-út 50. szám.
Lipót-körút 16. szám.
Isabella-utca 66. szám.
Rákóczi-út 75. szám.
Üllői-út 30. szám.
Váci-utca 51. szám.

* BŐRSZÉKIPAR *

KENDI ANTAL

Budapest, IV. ker., Károly-utca 2. szám.

Angol bőrbutor készítése, festése és renoválása saját műhelyben. — Ebédlámpák, íróasztalok valódi bőrrel, ülőbutor-állványok kárpitozása.

Páratlan és csodás hatású arczsépítő és finomító a Földes-féle
Margit-crème
főúri körökben használt készítmény. Zsirtalan, ártalmatlan, rögtön szépit. Az egész világon kapható 1 és 2 koronás tégelyekben. Margit-szappan 70 f., Margit-puder 1 K 20 f. három színben kapható. Tessék a záróvédjegyre ügyelni és csakis eredeti készítményt elfogadni, melynek ártalmatlanságáért és kitűnő hatásáért felelősséget vállal a készítő
FÖLDES KELEMEN gyógyszerész Aradon.

ÉKSZEREK, EZÜSTNEMŰEK,
gyári áron egyházi szerek, czia és china-ezüst dísz tárgyak, a legújabb angol rendszer szerint beszereshetők részletfizetésre
Képes nagy árjegyzék ingyen.

Hirdetmény.
Ezennel közhírré tétetik, hogy a Magyar Királyi Szab. Osztályországi (XXII. sorszájék) 6. osztályának huzásai 1. évi szeptember hó 22-től október hó 22-ig tartanak meg, még pedig a következő napokon:
szeptember 22, 23, 24, 25, 28, 29, 30, október 2, 3, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 15, 16, 19, 22-én.
A huzások mindig d. e. 1/9 órákor kezdődnek és a magyar királyi ellenőrző hatóság és kir. közjegyző jelenlétében nyilvánosan történnek a M. kir. szab. Osztályországi huzási termében. A sorsjegyeknek a 6. osztályra való megújítása a játéktér szerinti, minden igényt különben elvesztésének terhe alatt 1908. évi szeptember hó 15-ig eszközlendő.
Budapest, 1908. évi szeptember hó 6-án.
M. Kir. Szab. Osztályországi Igazgatósága.
Lukács. Hazay.

Feltűnést keltenek TITANIA gyorsgőzmozogépek
az előbbihez képest 1/3 idő alatt a ruhát hófehérré.
Minden gépet próbára 55 koronától feljebb.
Képviselek keresetnek.: Bizonyítványok, prospektusok ingyen. 12607
TITANIA-művek, Wels 179
O.-Osterr.

Vértess-féle Sósorszesz
Minden házban szükséges.

Serravallo
CHINA-BOR VASSAL
Kiváló minőségű 1908. Legmagasabb kitünt. Erősítőszert gyengélkedők, vörösvérnyelűk és lábadaások számára. ztvágygerjesztő, ideg-12606 erősítő és vérjavító szor.
Külső sz. 5000-nél több orvosi vélemény.
J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.
Vásárolható a gyógyszerárakban álliteres üvegekben 4 K 2.60, egész literes üvegekben 4 K 4.80.

Grammofontulajdonosok
Lemeseket legújabbosban változtathatják a Grammofonhangszerek kép. kicserélési teletnél Budapest, VII., Dobány-utca 30. Prospektus és lemezejegyzék ingyen. 40.000 szj szer és művelésnél. Magyar, német, angol, orosz, szerb, lengyel, stb.
Elsőrendű hanglemezek 1 kor.-tól 4 kor.-ig kaphatók. Külön osztály használt grammofonokból és lemezekből.

Rozsnyay Pepsin bora.
Kellemes ízű, kiváló jó hatású szer étvágytalanság, rendetlen emésztés és gyomorgyengeség ellen.
Étkezés közben véve, megóvja a gyomortelheléstől. Egy üveg ára 3 kor. 20 fill.
12293 Kapható: minden gyógyszerárban valamint
ROZSNYAY MÁTYÁS gyógyszerárban
ARAD, Szabadság-tér.

GRAND PRIX
PARIS 1900
ST. LOUIS 1904

PIANOS, HARMONIUM
"SCHIEDMAYER"
PIANOFORTEFABRIK
vorm. J. & P. SCHIEDMAYER
K.u.k. Hoflieferanten
STUTTGART
Neckarstr. 12.

Egyedüli képviselőség Magyarország részére:
Chmel J. és Fia Budapest, Gizella-tér.

Ha őszül a haja
ne használjon mást, mint a
"STELLA"-HAJVIZET,
mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szor, mely a haj eredeti szívét adja vissza. Üvege 2 K.
ZOLTAN BELA gyógyszerárban,
Budapest, V/49, Szabadágytér, Sétány-utca sarkán. 12445

Iskolai szótárak.

Simonyi-Balassa: Német-magyar szótár. Kötve	2.90
— Magyar-német szótár. —	2.90
— A két rész egybekötve —	4.—
Ballagi M.: Német-magyar zsebszótár. Füzve	1.40
— Magyar-német zsebszótár. —	1.40
— A két rész egybekötve —	4.—
— Német-magyar kézi szótár. Füzve	5.—
— Magyar-német kézi szótár. —	5.—
— A két rész egybekötve —	12.—
Thibaut: Francia-magyar zsebszótár. Füzve	2.40
— Magyar-francia zsebszótár. —	2.40
— A két rész egybekötve —	6.—
Theisz-Matskássy: Francia-magyar szótár. —	5.—
Szöke-Schmidt: Magyar-latin szótár. Füzve	2.80
— Latin-magyar szótár. —	2.80
— A két rész egybekötve —	7.—
Veress J.: Latin-magyar szótár. Füzve	3.60
— Kötve —	4.20
— Magyar-latin szótár. Füzve	3.60
— Kötve —	4.20
— A két rész egybekötve —	8.—
Burián: Latin-magyar szótár. Kötve	3.—
— Magyar-latin szótár. —	5.—
— A két rész egybekötve —	2.—
Simonyi Zs.: Latin szókönyv. Kötve	2.—
Lévay-Vida: Görög-magyar szótár. Füzve	4.—
— Kötve —	4.60
— Magyar-görög szótár. Füzve	4.—
— Kötve —	4.60
— A két rész egybekötve —	9.—
Radó: Idegen szavak szótára. Kötve	4.—
Babos: Magyar-azul szótár. Kötve	4.—

Kaphatók:
Lampel R. könyvkereskedése
(Wodianer F. és Fiai) r.-i-nál
Budapest, VI., Andrássy-út 21. szám és minden könyvkereskedésben.

Jövedelmező **HOMOK** — **ARANY** Csekély befektetés.
melékápar.
ha csementtel lesz keverve és kézi vagy erőüzemre berendezett gépeinkkel elismert elsőrendű betonfalazótégglák, csementfödélcserepek, fali és padlólapok, vályuk, csövek stb. gyártására fel lesz dolgozva. A gyártás egyszerűségénél fogva mindenütt üzhető hol homok, kavics, vagy salak stb. áll rendelkezésre. Ajánljuk üzemünket megtekinteni. Gépek különböző árakban. — 66. számú jegyzék ingyen.
Levelezés magyar nyelven.
Leipzig Cementindustrie Dr. Gaspary & Co.
Markranstädt bei Leipzig. 12771
Különlegességi gépgyár homok értékesítésére.

VASÁRNAPI UJSÁG
38. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, SZEPTEMBER 20.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Előfizetési feltételek: Egész évre — 16 korona. Félévre — 8 korona. Negyedévre — 4 korona. A „Világkronika”-val negyedévenként 80 fillérrel több. Külföldi előfizetésekre a postallag meg-határozott viteldíj is eszatólandó.

AZ ÖRÖKIMÁDÁS TEMPLOMA.
BUDAPESTNEK meglehetősen sok új temploma van, a minék az a magyarázata, hogy nagyon kevés — a régi. A város rohamos gyorsasággal nőtt, az emberek arra is alig értek rá, hogy maguknak hajlékot építsenek, a hol meghúzódjanak, még kevésbbé arra, hogy Istennek házáit építsék, a hol imádkozzanak. Ennek a rengeteg városnak egész a legújabb időkig, a míg a Szent István bazilika el nem készült, még nagytemploma se volt és ebben a templom-szegénységben közös Budapestnek minden vallásfelekezete.

Az utóbbi esztendőokban változás állt be ebben az állapotban. Istennek házai megszáporodtak Budapesten és ha monumentális, hatalmas templom nem is épült, a mi új templomot kaptunk, egyik szebb a másiknál. A hívők lelki szükséglete mellett a főváros szépségét is szolgálják és ha nem ragadnak is meg a méreteikkel, megfogják a lelket és a szemet a művészettel, a mely vonalaikban él és megtölti őket.
A múlt héten megint egy új templom ékes-ségével gazdagodtunk. Ennek a templomnak — az Örökimádás templomának — a gondolata abból a rajongó hálából nőtt ki, a mely néhai Erzsébet királynénk dicsőséges emlékét őrzi a magyar szivekben. Ő erette, az ő kegyeletében épült e díszes, szent hajlék, Istennek dicsőségre.

A gondolat ez előtt négy esztendővel indult megvalósulásnak. Előkelő hölgyekből és férfiakból bizottság alakult, a mely összegyűjtötte az építésre szükséges tőkét. Az Üllői-út 75. és 77. számú telkén — nagy bérházak sorában — 1904 május 10-ikén tették le az alapkövét Ő Felsége, a király jelenlétében. Négy esztendő alatt a templom, Aigner Sándor műépítő alkotása, elkészült, még pedig szebbnek, díszesebbnek, gazdagabbnak, mint eleve gondolták. A lelkek áldozókészsége egyre több és újabb művészi pompát rakott reá: hatszázezer koronás épületnek terveztek, kerek egy millió koronával került többé. Gyönyörű szép fölöttárát maga a király emeltette, de egész sereg a száma azoknak, a kik szintén fejedelmi módon járultak hozzá a templom készségéhez és művészi, áhítatos pompájához.
Szeptember 8-ikán szentelték föl a templomot és két nappal később, szeptember 10-én,

Erzsébet királyné tragikus halálának évtizedes fordulóján tartották benne az ő megdicsőült lelkéért az első ünnepi gyászmisét. Ez a rekvium, a maga megkapó voltában, nemzet és uralkodó együttérzésének ünnepi képét mutatta. A közös gyász emlékének meleg közös-

ségben áldoztak. Ott volt a templomban a király, ott voltak gyermekei és unokái, fenséges rokoni, három generációban az uralkodóháznak annyi tagja, a mennyit mi együtt idáig vajmi ritkán láthattunk. Úgy kellett éreznünk, hogy ime a mi dicső-

A KIRÁLY KILÉP AZ ÖRÖKIMÁDÁS TEMPLOMÁBÓL. Balogh Rudolf fényképe.